

UNIVERZITA KARLOVA
HUSITSKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA

Vliv internetu a sociálních sítí na sebeidentifikaci dospívajících
The influence of the internet and social networks on adolescent's
self-identification

Diplomová práce

Vedoucí práce:

PaedDr. Nataša Mazáčová, Ph.D.

Autor:

Bc. Adéla Průchová

Praha 2021

Poděkování

Poděkování patří mé vedoucí diplomové práce PaedDr. Nataše Mazáčové Ph.D. za pomoc a rady při konzultacích. Dále bych chtěla poděkovat doc. Mgr. Pavlíně Janošové, Ph.D. za odbornou konzultaci. Též bych chtěla poděkovat Tereze Příhodové, MA a Ing. Michaele Hejmové za spolupráci při analýze údajů pro výzkumnou část práce a za cenné rady. Mému okolí děkuji za podporu a trpělivost.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou prací „Vliv internetu a sociálních sítí na sebeidentifikace dospívajících“ vypracovala samostatně. Dále prohlašuji, že všechny použité prameny a literatura byly řádně citovány a že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne .....

.....

Bc. Adéla Průchová

Anotace

Tato diplomová práce se zabývá vlivem internetu a sociálních sítí na sebeidentifikaci dospívajících. Zaměřujeme se zde na vývoj jedince, na jeho adolescentní období a na formování identity. Následuje průběh socializace a odůvodnění, proč je tento jev důležitou částí života adolescentů. Uvedeme si charakteristiku jednotlivých sociálních sítí a v závěru teoretické části se podíváme na různá rizika, která v rámci internetu hrozí a mohou tak ovlivnit identitu dospívajících. Výzkumná část se zaměřuje na sebepojetí a sebehodnocení adolescentů a jejich vztah k sociálním sítím. Zjišťovali jsme, kolik času adolescenti na sociálních sítích tráví, jaký obsah nejčastěji vyhledávají a jaký naopak sdílí. Také jsme srovnávali rozdíly mezi dívkami a chlapci. Výsledky statistické analýzy například poukázaly na to, že dívky mají nižší sebehodnocení než chlapci, nejčastěji v oblasti svého vzhledu. Dále výsledky ukázaly, že se sociální sítě nejvíce používají pro osobní využití a vyhledávají se nejčastěji životy ostatních lidí.

Klíčová slova

Sebeidentifikace, internet, vliv internetu, adolescence, sociální sítě

Annotation

This thesis deals with the influence of the Internet and social networks on adolescent self-identification. We focus here on the development of the individual, on his adolescent period and on the formation of identity. What follows is a course of socialization and a justification for why this phenomenon is an important part of adolescent life. We will list the characteristics of individual social networks and, at the end of the theoretical section, we will look at the various risks that exist within the internet and can thus affect the identity of adolescents. The research section focuses on the self-conception and self-evaluation of adolescents and their relationship to social networks. We looked at how much time adolescents spend on social networks, what content they are most likely to

search for and what they share. We also compared the differences between girls and boys. For example, the results of the statistical analysis pointed out that girls have lower self-assessments than boys, most often in terms of their appearance. Furthermore, the results showed that social networks are most used for personal use and searched most frequently.

Keywords

Self-identification, the internet, influence of the internet, adolescence, social networks

Obsah

I. Teoretická část

1. Úvod.....	9
2. Vývoj jedince.....	11
2.1. Adolescence	14
2.1.1. Raná adolescence	15
2.1.2. Pozdní adolescence	16
3. Identita.....	17
3.1. Formování identity.....	17
3.1.1. Metodika zkoumání formování identity a studie	18
3.2. Vývoj identity z hlediska vývojové psychologie	19
3.3. Sebepojetí a identita	20
3.4. Morální identita	22
4. Socializace	25
4.1. Mechanismy socializace	26
4.2. Socializace v období rané adolescence	27
4.3. Socializace v období pozdní adolescence	28
4.4. Vzory mládeže v procesu socializace	28
4.4.1. Mediální vzory a jejich socializační dosah	29
4.4.2. Studie – Vzory současné mládeže	30
5. Sociální síť	32
5.1. Identita ve virtuálním prostoru	33
5.1.1. Studie - Vliv internetu na identitu člověka	34
5.2. Vliv Facebooku na sebe prezentaci a soukromí.....	35
5.3. Ostatní sociální síť	35
5.3.1. České sociální síť	36
5.3.2. Mezinárodní sociální síť.....	37
6. Rizika sociálních sítí.....	40
6.1. Závislost.....	40
6.2. Kyberšikana	41
6.2.1. Druhy kyberšikany	42
6.2.2. Studie – Kyberšikana v ČR v porovnání s ostatními zeměmi EU	42
6.3. Nebezpečné navazování online vztahů	43

6.3.1. Studie – Navazování kontaktů online	44
6.4. Studie - Lhaní na internetu.....	45
II. Empirická část	
7. Úvod do výzkumu	48
7.1. Cíl výzkumu a hypotézy	48
7.2. Výzkumná metoda	49
7.3. Popis zkoumaného vzorku	50
8. Výsledky výzkumu	52
8.1. Deskriptivní statistika	52
8.2. Rozdíly mezi skupinami	54
8.3. Korelační analýza.....	63
9. Diskuze	64
9.1. Implikace výzkumu	67
9.2. Limity studie	70
9.3. Doporučení pro budoucí studie	71
10. Závěr	72
11. Seznam literatury.....	74
12. Přílohy	79

Seznam zkratk

M	Průměr
SD	Směrodatná odchylka
F	Hodnota F-testu
N	Počet respondentů
Sig.	Signifikance F-testu.
SPSS	Statistical Package for the Social Sciences
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

V seznamu zkratk nejsou zahrnuty zkratky všeobecně známé a používané.

I. Teoretická část

1. Úvod

Ovlivňování sociálními sítěmi je a bude ještě dlouho aktuálním tématem a je třeba se mu neustále věnovat. Vlivy související s užíváním sociálních sítí mají ovšem největší význam v období dospívání, kdy se utváří identita každého jedince. Tato práce se zabývá procesem tohoto utváření a s tím spojenými překážkami a nástrahami, které na dospívajícího jedince v životě čekají. Dále se budeme zabývat socializací adolescenta, tedy zapojováním jednotlivců do společnosti. Navazování vztahů v tomto věku hraje obrovskou roli a je velkým podílem v utváření naší osobnosti. Pro děti jsou nejdůležitějšími vzory jejich vlastní rodiče či dospělí, kteří se o ně starají. U dospívajících, kteří již začínají hledat svoje Já, mohou být důležití nově přicházející vzory v podobě cizích, mimo jiné zahrnující i mediálně známé lidi. Adolescent začíná přijímat jejich názory, zvyky či styly oblékání a značně tím ovlivňuje své utváření identity. Formování identity má mnoho podob a tato diplomová práce se na mnohé z nich podívá. Také se bude zabývat tématem lidského sebepojetí a jeho formování v prostředí, ve kterém se v této době mladí lidé často vyskytují – online svět v podobě sociálních sítí.

Vznik internetu přinesl do světa mnoho výhod. Jednoduší cestu k různým návodům, radám a informacím, které bychom do té doby těžko hledali. Ovšem s výhodami často přichází i nevýhody. Online svět je místo, ve kterém stačí jeden špatný krok, a rázem můžete čelit velmi nepříjemným následkům. Objevují se zde různí predátoři, kteří se mohou vydávat za někoho jiného, či si zjišťovat soukromé informace jiných osob, kterých později zneužijí. Dospívající jedinci sledují prostřednictvím sociálních sítí často především celebrity, u čehož hrozí srovnávání hodnot, které je může velmi ovlivnit.

Cílem této práce je uvedení do problematiky online prostředí a jeho vliv na dospívající populaci. Práce se zpočátku zabývá teoretickou částí, která shrnuje znaky adolescence a

vývoj člověka v tomto období. Práce dále zkoumá utváření identity a sebepojetí a na to navazující navazování nových vztahů v podobě socializace. V posledních kapitolách teoretické části se podrobněji věnujeme sociálním sítím, jejich charakteristikám a typům a v závěru také jejich rizikům, které prozkoumá nadcházející empirická část. Výzkumná část nahlíží přímo do problematiky dospívajících a užívání sociálních sítí, a to v jaké míře sociální sítě ovlivňují adolescentní utváření osobnosti a její pojetí v rámci české populace.

2. Vývoj jedince

Na začátek si představíme vývojové stádia podle významného psychologa Erika Eriksona, přezdívané také jako teorie „Osmi věků člověka“. Erik Erikson obohatil Freudovu psychoanalytickou vývojovou teorii, u které vývoj jedince končil dříve (viz genitální stadium). V Eriksonově teorii probíhá vývoj jedince v osmi stádiích, ve kterém má člověk své tzv. kritické období, které obsahuje psychosociální krizi, která přináší možnost růstu, ale také ohrožení. Pokud jedinec daný konflikt vyřeší, má možnost psychického růstu a jeho ego získává novou ctnost. Pokud by se tomu tak nestalo, ego přichází o vnik ctnosti a začne převládat negativní strana krize. Ego se začíná oslabovat a vzniká stagnace vývoje, která ale nemusí být nezbytně trvalá. Eriksonova psychosociální vývojová teorie se tedy zakládá na vývoji jedince, jež ovlivňují vztahy se sociálním okolím (rodina, vrstevníci, spolupracovníci atd.) Erikson uvádí těchto 8 vývojových stádií:

1. Důvěra x nedůvěra (vztah k matce) = orálně smyslové stadium, které probíhá do 1 roku života jedince, ctnost této fáze je naděje.
2. Autonomie x pochybnosti = muskulárně-anální stadium, které probíhá ve věkovém rozmezí 1-3 roky, ctnost této fáze je síla chtění.
3. Iniciativa x vina = pohybově-genitální stadium, které probíhá od 3 do 6 let, ctnost této fáze je záměr.
4. Píle x inferiorita (rozvoj kompetencí) = latentní stadium, které probíhá od 6 do 12 let a jeho ctnost je kompetence.
5. Identita x konfuse = stadium adolescence, probíhající od 12 do 19 let, ctnost této fáze je poctivost.
6. Intimita x izolace = stadium rané dospělosti, probíhající od 20 do 25 let, ctnost této fáze je láska.
7. Generativita x stagnace = stadium střední dospělosti, probíhající od 26 do 64 let a ctnost této fáze je péče.

8. Integrita ega x zoufalství = stadium pozdní dospělosti, které probíhá nad 65. rokem života jedince a jeho ctnost je moudrost.

Nejprve se budeme věnovat psychickému vývoji jedince, který hraje v utváření osobnosti a jejímu figurování v životě nejdůležitější roli. V psychickém vývoji v období adolescence hrají největší roli proměny v prožívání, osobnostní charakteristiky a hlavně mezilidské vztahy. V dospívání můžeme mezi nejdůležitější vztahy počítat vztahy s rodiči, se sourozenci, s přáteli, s partnery, ale také vztahy přes internet, kterým se v práci budeme později věnovat.

Jak už víme, psychický vývoj má své vývojové fáze. Jak uvádí Vágnerová (2012) přechod mezi fázemi není vždy jednoduchý a plynulý. Jedinec nemusí být zralý na novou fázi a může proto docházet k vývojové krizi. Tzv. *vývojový skok* mezi fázemi má velmi velký vývojový význam, jelikož jedinec překoná napětí mezi přechodem z jedné fáze do druhé. V tomto období mohou vzniknout negativní zážitky, které mohou být zpracovány různým způsobem.

Znaky psychického vývoje

Vágnerová (2012) shrnuje znaky psychického vývoje do pěti bodů:

- V psychickém vývoji na sebe navazují vývojové fáze, což lze nazvat jako zákonitý proces. Pořadí změn v jednotlivých fázích je stabilní a nelze ho měnit.
- Vývoj zahrnuje somatické, psychické a sociální složky, tudíž se jedná o celistvý proces.
- Ve vývoji dochází k postupným proměnám a také k jejich diferenciaci a integraci. Dochází ke změně interakce člověka s prostředím, což stimuluje další rozvoj.
- Vývoj není plynulý a rovnoměrný. Skládá se z mnoha přípravných fází a vývojových skoků. Například řeč a způsob vyjadřování myšlenek závisí na úrovni, ve které se jedinec vyskytuje.

- Proces vývoje je vždy individuální a probíhá svým tempem. Hrají zde roli ale i dědičné dispozice a životní podmínky.

V období pubescence Vágnerová (2012) vyzdvihuje lidskou schopnost reprodukce, což je v tomto období velký biologický mezník. Tento lidský mezník může být pro jedince náročný, jelikož se období dospívání projevuje viditelnými důsledky, např. růst postavy, změna pohlavních znaků, změna funkce pohlavních orgánů, sexuálních prožitků atd., ve středním školním věku se pak mohou tyto změny projevovat v prožívání a chování. Jak uvádí Janošová (2008), u jedinců dochází hlavně ke zdůrazňování rozdílů mezi chlapci a dívkami. Nejedná se pouze o tělesnou proměnu, ale také i o sexuální zralost a kvalitu přemýšlení způsobené zráním mozkových struktur.

Zevnějšek je součástí naší identity, a proto je tělesná změna významným bodem dospívání, tudíž taková změna bývá velmi intenzivně prožívána. Změna těla může vést i k ohrožení pocitu sebejistoty a integrity vlastní osobnosti. Zevnějšek neboli vzhled člověka je první věcí, díky které si ho všimneme. Na tom závisí i chování okolí k danému jedinci (Vágnerová, 2012).

Adolescence může být také obdobím emoční lability a osobnostních krizí. Důvodem jsou hormonální změny, ke kterým dochází během dospívání. Tyto změny jsou také spojeny s narůstající mírou sebereflexe a sebehodnocení. Vágnerová (2012) také zdůrazňuje tzv. emoční egocentrismus. Jedná se o jev, kdy adolescenti považují pouze své pocity za důležité a výjimečné. Na druhou stranu si ale dospívající tyto pocity většinou nechávají pro sebe a neprojevují je před ostatními. Mnohdy to může být vinou zmíněné přílišné přecitlivělosti a vztahovačnosti. Macek (2003) uvádí, že k vyrovnání emoční stability většinou dochází ke konci adolescence. Díky hormonálnímu vyrovnání jedinci už nebývají tak náladoví a přecitlivělí. Zkušenosti, které adolescenti prožívají, už nebývají

tolik neznámé a vzniká zde nový stereotyp. Macek tuto fázi označuje jako „období vystřízlivění“.

Robert J. Havighurst (1900-1991) na jednotlivá období lidského života nahlížel prostřednictvím úkolů, které hrají velkou roli v optimálním rozvoji v daném čase. Podle Macka (2003) existují ve vývojovém úkolu potřeby a očekávání společnosti stejně jako individuální potřeby a očekávání jedince. Ve vývojovém úkolu je to, co každý člověk považuje za podstatné a co je důležité udělat ve svém vlastním životě a v určitém prostředí. První z vývojových úkolů dle Havighursta tak, jak je modifikuje Macek (2003) je přijetí vlastního těla, fyzických změn, včetně pohlavní zralosti a pohlavní role. Dalším úkolem je tzv. kognitivní komplexita, flexibilita a abstraktní myšlení, neboli schopnost aplikovat intelektový potenciál v běžné každodenní zkušenosti. Dále je to uplatnění emocionálního a kognitivního potenciálu ve vrstevnických vztazích, schopnost a dovednost vytvářet a udržovat vztahy s vrstevníky obojího pohlaví. Také přichází změna vztahu k dospělým, neboli autonomie, kdy vzájemný respekt a kooperace nahrazuje emocionální závislost. Dalším vývojovým úkolem je získání představy o ekonomické nezávislosti a směřování k určitým jistotám, které s ní souvisejí – k volbě povolání, k získání základní profesní kvalifikace, k ujasnění představ o budoucí profesi. Také získání zkušeností v erotickém vztahu, příprava pro partnerský a rodinný život, rozvoj intelektu, emocionality a interpersonálních dovedností zaměřených ke komunitě a společnosti – tj. získání kompetencí pro sociálně zodpovědné chování. V poslední řadě je to představa o budoucích prioritách v dospělosti – důležitých osobních cílech a stylu života a ujasnění hierarchie hodnot, reflexe a stabilizace vlastního vztahu ke světu a k životu.

2.1. Adolescence

Adolescence je přestupní fází života mezi dětstvím a dospělostí. Z pravidla mluvíme o fázi u dospívajících ve věkovém rozmezí 12. - 20. roku. Vývojová psychologie se

adolescencí, tak jako i ostatními fázemi vývoje jedince, dopodrobna zabývá. Vzhledem k tomu, že se jedná o poměrně dlouhé a z vývojového pohledu komplikované období, i jednotliví psychologové jej pojmají odlišně. Například uvedeme výrok Erika Eriksona, který zní: „...Spolehlivost toho, co bude získáno v mladé dospělosti, závisí do značné míry na výsledku adolescentního zápasu o identitu. Řečeno epigeneticky, samozřejmě nikdo nemůže vědět, kdo je, dokud nepotkal a netestoval slibné partnery v práci a v lásce...“. Z tohoto výroku vyplývá, že adolescence spočívá ve vytvoření identity vlastního já. Pro Erika Eriksona je období adolescence nutný jev pro dobré fungování v dospělosti. Podobně charakterizuje adolescenci Vágnerová (2012) jako: „*období hledání a přehodnocování, v němž má jedinec zvládnout vlastní proměnu, dosáhnout přijatelného sociálního postavení a vytvořit si subjektivně uspokojivou, zralejší formu vlastní identity*“ (str. 367). Adolescence je pro Vágnerovou (2012) jakési přechodné období, kdy jedinec dosahuje dospělosti v oblastech biologických, sociálních a psychických. Oproti tomu Macek (2003) rozlišuje období adolescence na tři fáze. První fází je tzv. časná adolescence, která se vymezuje od 10 do 13 let, a ve které začínají první fyzické a biologické změny. Druhou fází, tedy období od 14 do 16 let, Macek (2003) označuje jako střední adolescenci, při které je dospívání objektem úvah a hodnocení. Jako poslední fáze, která směřuje k dospělosti, je pozdní adolescence, která trvá od 17 do 20 let života jedince.

2.1.1. Raná adolescence

Vágnerová (2012) rozděluje adolescenci do dvou fází. Jako první fázi uvádí ranou adolescenci, jinak řečeno pubescence. Časově je vymezená od 11 do 15 let. Jako nejvýraznější změnu můžeme pozorovat tělesné dopívání a pohlavní dozrávání, tento stav označujeme pojmem puberta. Těmito proměnami přicházejí i změny chování. Dochází také ke změně způsobu myšlení a emočního prožívání. Pubescent se snaží separovat od rodičů a navazuje vztahy s vrstevníky. Bohužel některé rodiny pubescenta ochraňují stejně intenzivně jako dříve, což může překážet osobnímu rozvoji. V tomto období nastávají i

potřeby orientace v nové situaci a nové stabilizace. Dále je také potřeba citové a sociální akceptace.

2.1.2. Pozdní adolescence

Vágnerová (2012) vymezuje pozdní adolescenci od 15. do 20. roku života. Tato fáze je významná pohlavním dozráním a je obdobím komplexnější psychosociální proměny zahrnující např. osamostatnění, svobodu rozhodování či zodpovědnost za své činy. Sociálním mezníkem v této fázi je ukončení přípravy na profesi a následný nástup do zaměstnání či pokračování ve studiu. S nástupem do zaměstnání přichází i ekonomická samostatnost, která je určitým důkazem dospělosti. Do tohoto sociálního mezníku patří nejen dovršení 15. roku života, kdy přichází právní odpovědnost, ale později v 18. roku také dovršení plnoletosti, kdy jedinci přestávají být zcela právně závislí na rodičích. V pozdní adolescenci hraje velkou roli hledání a rozvoj své vlastní identity, což vede ke snaze o sebepoznání. *„Smyslem pozdní adolescence je poskytnout jedinci čas a možnost, aby porozuměl sám sobě, zvolil si, čeho chce v budoucnosti dosáhnout a osamostatnil se ve všech oblastech, v nichž to současná společnost vyžaduje“* (Vágnerová, 2012, str. 372).

3. Identita

3.1. Formování identity

Macek (2003) upozorňuje, že formování identity se neuskutečňuje pouze v adolescenci, ale i v období dospělosti a stáří. Je to jakýsi celoživotní proces, ačkoli pro adolescenci je to nejdůležitější úkol. Může vzniknout takzvané zmatení rolí, stane-li se, že proces vytvoření identity neproběhne úspěšně. Což může vzniknout, pokud se nesjednotí dřívější emocionální zkušenosti, reflektované potřeby, identifikace do konzistentního celku a výkonové kapacity.

James E. Marcia vychází z teorie Erika Eriksona a předkládá čtyři možné stavy identity v adolescenci. Existují dva pojmy, které slouží k vysvětlení jeho pojetí identity:

- 1) Hledání nebo krize = období, kdy se adolescent musí zorientovat v klíčové oblasti ve svém životě (výběr povolání, životního partnera, světové názory atd.)
- 2) Závazek = adolescent se už vydává svým směrem a věnuje mu čas.

Kombinací těchto dvou jevů definuje čtyři stavy, které ukazuje následující tabulka č. 1.

Tabulka č. 1: Identita

	Závazek přítomný	Závazek nepřítomný
Krize přítomná	Dosažení identity	Moratorium
Krize nepřítomná	Náhradní identita	Difúzní identita

Zdroj: https://is.muni.cz/el/1441/jaro2014/SC4BK_ONPS/um/kap8/kap8_2.html?ukaznahled=1

První je difúzní identita, která ukazuje, že jedinec neprožívá krizi ani závazek, je lehce ovlivnitelný svými vrstevníky a hodnotí svou osobu v závislosti hodnocení jeho osoby

druhými. Druhou je náhradní identita, ve které jedinec přebírá své normy od autorit bez jakéhokoli vlastního ověřování. Další je tzv. moratorium, při němž člověk na sebe nebere žádné skutečné závazky, prožívá krizi spojenou s pocity úzkosti a pochybností. Poslední je dosažení identity, kdy má každý jedinec vyřešené otázky, čím je a kdo je; jeho identita má spojenou minulost, přítomnost a budoucnost v celek.

3.1.1. Metodika zkoumání formování identity a studie

Konečná, Neusara a kol. (2009) představují metodiku zkoumání formování identity v adolescenci. Co se týká jejich pojetí identity, přiklánějí se k tomu, že se jedná o komplexní sebereflexi. První metodikou podle H. Bosma z roku 1985 je „Groningenská vývojová škála identity“. Zaměřuje se na zkoumání identity a jejího vývoje v rámci různých oblastí života jedince, zahrnující světonázor, rodiče, přátelství, školu, povolání, volný čas, osobní charakteristiky a partnerské vztahy. Metodika také měří úroveň ¹explorace v daných oblastech a sílu formulovaného závazku. Metodika je administrována ve třech krocích. Nejprve probíhá rozhovor, podobný tomu, který využívá J. Marcia pro výzkum statusů identity. Respondent zde odpovídá tak, aby si uvědomil, co je pro něj ve všech oblastech důležité, zda se něčím liší od ostatních a jak jeho názory vnímají rodiče. Na konci této první části je shrnutí, které vede respondenta ke druhému kroku, ve kterém formuluje jeden nebo více závazků. Ve třetím kroku si respondent vybere, podle něj nejdůležitější závazek, který se stane předmětem následujícího posuzování. Následuje dotazník, který pomocí dvou škál zjišťuje sílu závazku a míru explorační. Podle korelační analýzy nejsou na sobě tyto dva jevy závislé. Tato metodika má ale také své negativa: „*GIDS může trvat až tři hodiny v závislosti na věku a zkušenostech respondenta (užití metody je omezeno spodní věkovou hranicí 14 let). Další potíží je vysoká intelektuální abstraktnost mnohých otázek z dotazníku*“ (Konečná, Neusar a kol., 2009, str. 394).

---

¹ Explorace= vyhledávání nových informací, dat a souvislostí

Ve studii, ve které se používala tato metoda, bylo tedy cílem uveřejnění prvních zkušeností s touto metodikou na sedmnáctiletých respondentech. Předcházelo zkrácení a přepracování této metody, ale zanechalo se vše podstatné pro výzkum, tedy forma rozhovoru, způsob dotazování, téma a míra závazků a explorační. Zkoumaný soubor tvořilo 30 respondentů ve věku 17 let. Autoři se zaměřovali na souvislost mezi kategoriemi závazků a jejich charakteristikami. Předpokládali, že kategorie závazků, tedy názor, osobní názor a závazek v užším smyslu, se od sebe budou odlišovat v obou charakteristikách závazku. Výsledky poukázaly, že vyšší kvalita závazku se spojuje s vyšší silou tohoto závazku. V souvislosti s charakteristikou množství explorační jsou rozdíly mezi třemi kategoriemi výraznější, a sice, čím je vyšší kvalita závazku, tím je vyšší úroveň explorační, která se týká konkrétního obsahu výroku.

Podle Berzonskyho a kol. (1999, cit. dle Konečné, Neusara a kol., 2009) mají osobní závazky v období adolescence velkou rozmanitost. Nutno připomenout, že se výzkumu zaměřují pouze na explorační a sílu závazku, a proto nemohou být dostatečné pro zkoumání identity. Závazky se mohou měnit během života, jak vzhledem k věku, tak také vzhledem k životním situacím. Tato metoda se však snaží podotknout řadu aspektů utváření identity.

3.2. Vývoj identity z hlediska vývojové psychologie

K prvnímu uvědomování si svého já dochází podle Sterna (1992) v období 3. - 6. měsíce, kdy vzniká tzv. „jaderné já“ a jedinec umí rozpoznat svou aktivitu od těch, které vytváří někdo druhý. Dále vzniká tzv. „subjektivní já“, které se pohybuje v rozmezí od 6. do 12. měsíce. Kojenec si v tomto období uvědomuje své vlastní tělo, začíná vnímat své emoce a trvalost své existence. Po této životní etapě přichází období batolete, kdy se rozvíjí vědomí a sebeuvědomění, které se může projevat vzdorem, což přispívá k autonomii osobnosti, ačkoli na to většina okolí nahlíží negativně. V předškolním věku

vzniká u jedince vědomí vlastní identity. Sebehodnocení u dítěte velmi záleží na názoru druhých.

Dostáváme se do období školního věku, kdy se do našeho života připojují další vztahy, ať jsou to vztahy se spolužáky či učiteli, asistenty pedagogů, vychovateli atd.

Mladší školní věk = v tomto mladším období ještě stále hraje významnou roli rodina, rodiče jsou nadále zdrojem jistoty a bezpečí a ovlivňují jedincovu seberealizaci.

Střední školní věk = v tomto období dítě hodně experimentuje samo se sebou a zjišťuje, kým se cítí být.

V období pubescence a adolescence se podle Macka (2003) rozlišuje osobní a sociální aspekt identity. V případě osobního aspektu identity se jedná především o sebereflexi a uvědomění si své jedinečnosti. Sociální aspekt identity spočívá v začlenění jedince do společnosti a zabývá se otázkou, kam patříme a kam směřujeme.

3.3. Sebepojetí a identita

Vědomí sebe sama není zkušenost, se kterou se jedinci rodí, nýbrž postupně zraje v mysli. Podle Durkina (1995) přichází vlastní já až v období dospívání. Macek a Tyrlík (2010) se ve své knize zmiňují o tzv. „širším vztahovém rámci našeho uvažování“. Uvádí W. Jamese, který v 19. století charakterizoval vědomou sebereflexi jako zkušenost s vlastním já. U této zkušenosti mluvíme v souvislosti s přítomností, ačkoli jejím obsahem mohou být i vzpomínky na minulost či představy k budoucnosti. S vlastními pocity, představami a s myšlenkami vzniká tzv. činné já, které je samo o sobě významným zážitkem. Činné já se utváří v dětství a později se pomocí pocitů a prožitků projevuje v dospívání, kdy začíná vědomí vlastní subjektivity – „já jsem já“ (Macek a Tyrlík, 2010).

Identita je podle Macka a Tyrlíka (2010) sebereflexe, čili uvědomění sebe sama. Jedná se o určitou psychologickou kategorii, která označuje konkrétní kvalitu sebereflexe, kde vznikají pocity, představy a myšlenky. Jedná se o smysluplnost a hodnotnost existence

jedince. Aspekty, které se u smysluplnosti ale musí zvažovat s ohledem na konkrétní etapu života, jsou např. interpersonální a sociální vazby a kultura.

Od předchozích vývojových etap se identita adolescentů liší svou představou o budoucnosti. Přijetí zodpovědnosti je závazek, kdy nastávají situace, ve kterých se jedinec musí umět rozhodovat. Souvisí to také s přijetím důvěry ve smysl, užitečnost nebo správnost této volby.

Můžeme rozlišit dva typy identity, a to sociální a osobní identita. Sociální identita se zaměřuje na obsah, který se týká bytí v nějaké skupině. Podle Macka a Tyrlíka (2010) sem patří i vědomí sociálních rolí a identifikace s konkrétními skupinovými standardy. Na druhou stranu osobní identita vztahuje všechny své charakteristiky ke svému „já“.

Macek a Tyrlík (2010) ve své knize zmiňují psychologa Charlese Hortona Cooleyho, který se věnoval propojenosti mezi sociálním prostředím a zkušeností vlastního já. Jako příklad uvádí situaci, podle které jsou pro nás druzí lidé zrcadlem, ve kterém vidíme sami sebe. Máme představu o tom, jak nás druzí vidí a co si o nás myslí, což vyvolává pocity a myšlenky, které ovlivňují naše jednání a prožívání.

Albert Pesso a Diane Boyden Pesso (1991, cit. dle Stašové a kol., 2015) pojali vývoj osobnosti v kontextu „významných druhých“, neboli rodičů, kteří jsou v roli zásadních činitelů vývoje jedince a spolutvůrců sebepojetí a identity. Toto pojetí vychází ze dvou hybných sil podle Freuda – Érotu a Thanatu (život a smrt.) Freud (1991, cit. dle Stašové a kol., 2015) označil tyto síly jako instinkty vycházející z podstaty jedince, kde je jejich vyjádření utvářeno fantaziemi, pocity či chováním. Pesso a Boyden Pesso (1991, cit. dle Stašové a kol., 2015) tyto síly rozšířili ještě do více dimenzí, které si představíme:

- Moc tvořit = Pesso rozšiřuje toto původní téma sexuality o umění, společenské aktivity, tvorbu věcí a práci (-> zajištění přežití jedince a rodiny).

- Moc ničit = Pessoa opět rozšiřuje toto původní téma agrese o motivy lidských aktivit, které dítě musí znát a musí je umět ovládat, k čemuž jim pomáhají opět rodičovské osoby.

Jedinec má podle Pessoa vrozený tzv. genetický plán, který jej vede k autonomii a k předávání zkušeností a života dalším generacím. Tento plán se realizuje ve třech variantách spojení, kdy první variantou bývá spojení se sebou samým, poté pokud jsme spojeni se sebou a známe své tělesné, myšlenkové a emocionální procesy, se dostáváme ke spojení s ostatními. Pessoa tuto fázi nazývá: „...*obalem a tvarujícím prostředím pro zrození a vývoj sebe sama. Počáteční uznávající interakce se stane matricí našeho vlastního vnitřního vědomí, vědomého obrazu sebe sama, tvaru, jak ho cítíme uvnitř sebe.*“ (Pessoa, Boyden-Pessoa, Vrtbovská, 2009, str. 40-41, cit. dle Stašové a kol., 2015.)

Poslední variantou je spojení s tím, co nás přesahuje, neboli transcendentní spojení, spojení s něčím vyšším, k čemuž dochází poté, co jsme ve spojení se sebou a s ostatními.

3.2.1. Studie – Formování identity

3.4. Morální identita

Jana Dvořáková (2008) se ve své práci zaměřovala na model morální identity, díky kterému vzniká vztah mezi morálním usuzováním a jednáním. Dvořáková (2008) zmiňuje předpoklad Blasiho (1984), že pokud jedinec něco rozhoduje, určuje pak, zda je pro něj rozhodnutí nějak závazné. Základ motivace pro určité jednání je v zájmu vlastního já. Stěžejním prvkem modelu morální identity je morální já (moral self). Vyznačuje se tak významnost morálních hodnot v identitě jedince. Podle Blasiho (1984, cit. dle Dvořákové, 2008) jsou pro jednu skupinu lidí typické vysoké morální úvahy a pro druhou skupinu lidí nejsou nijak zvlášť výrazné. V tomto druhém případě nehrají tyto hodnoty žádnou významnou roli v jejich životě, ačkoli jedinci jsou stále schopni tvořit morální úsudky.

V souvislosti s morální identitou vidí Blasi (1984) individuální rozdíly mezi lidmi, především vývojové. Morální identity dosahujeme po určitém věku, který je v souladu

s rozvojem formálního myšlení. V období dětství jsou jedinci také schopni přemýšlet o morálních problémech, nicméně v tomto případě není možná úplná integrace v rámci osobnosti.

Dvořáková (2008) v jejím výzkumu provedla analýzu rozptylu, aby otestovala, zda se významně liší průměry dívek a chlapců ve významnosti morálky (viz tabulka č. 2).

Tabulka č. 2: Rozdíly mezi dívkami a chlapci u inventáře významnosti morálky

		N	M	SD	F	Sig.
Často uvažuji o tom, zda jsem se zachovala nejlépe, jak jsem mohl/a.	Dívky	119	5,77	1,32	2,97	,086
	Chlapci	139	5,45	1,62		
Pokud nevím, jak se zachovat, dám více na to, co dělá okolí.	Dívky	118	4,19	1,86	,13	,719
	Chlapci	138	4,28	2,00		
Obvykle nepřemýšlím nad tím, zda je něco dobré či špatné.	Dívky	117	2,69	1,84	,93	,336
	Chlapci	139	2,92	1,94		
Je pro mě důležité žít morální život.	Dívky	118	5,25	1,44	4,10	,044
	Chlapci	139	4,83	1,77		
Zřídka udělám něco jen pro to, že to považuji za správné.	Dívky	119	3,58	1,72	,43	,514
	Chlapci	138	3,43	1,82		
Moje morální normy jsou pro mě důležitější než názor společnosti.	Dívky	119	5,34	1,44	2,06	,153
	Chlapci	139	5,06	1,67		
Jen zřídka mívám výčitky svědomí.	Dívky	119	3,39	1,88	2,44	,119
	Chlapci	138	3,78	2,08		
Cítím se být zavázán/a svým morálním hodnotám.	Dívky	119	4,92	1,47	1,95	,164
	Chlapci	139	4,65	1,60		
V důsledku je to jedno, jestli se člověk snaží být dobrý nebo ne.	Dívky	119	2,62	1,74	1,12	,291
	Chlapci	139	2,87	2,00		
Když jsem pod tlakem udělat něco, co odporuje mým normám, dokážu si stát za svým.	Dívky	118	5,44	1,46	,00	,991
	Chlapci	140	5,44	1,54		

Poznámka: Vyšší průměrná hodnota vyjadřuje vyšší míru souhlasu s danou položkou. N = počet respondentů, M = průměr, SD = směrodatná odchylka, F = hodnota F-testu, Sig. = signifikance F-testu.

Dvořáková (2008) zmiňuje, že z výsledků vyplynulo, že dívky i chlapci odpovídali obdobně. Častěji souhlasili s položkami, které zvýrazňovaly morálku, a naopak nesouhlasili s položkami, které odkazovaly na nedůležitost morálky.

Preiss, Příhodová a kol. (2020) se věnovali škále na měření důležitosti morální identity. Autoři ve své studii zmiňují Aquina, Freemana a kol. (2009), kteří morální identitu definují jako užitečný konstrukt ve vývojové, sociální a organizační psychologii, který vysvětluje mnoho aspektů fungování morálky. Preiss, Příhodová a kol. (2020) zmiňují, že některé metody měření morální identity jsou založené na sebeuposouzení morálních a nemorálních vlastností, a také, že existují metody, které vycházejí z předpokladu, že pokud mají lidé vysokou identitu, budou se i morálně chovat.

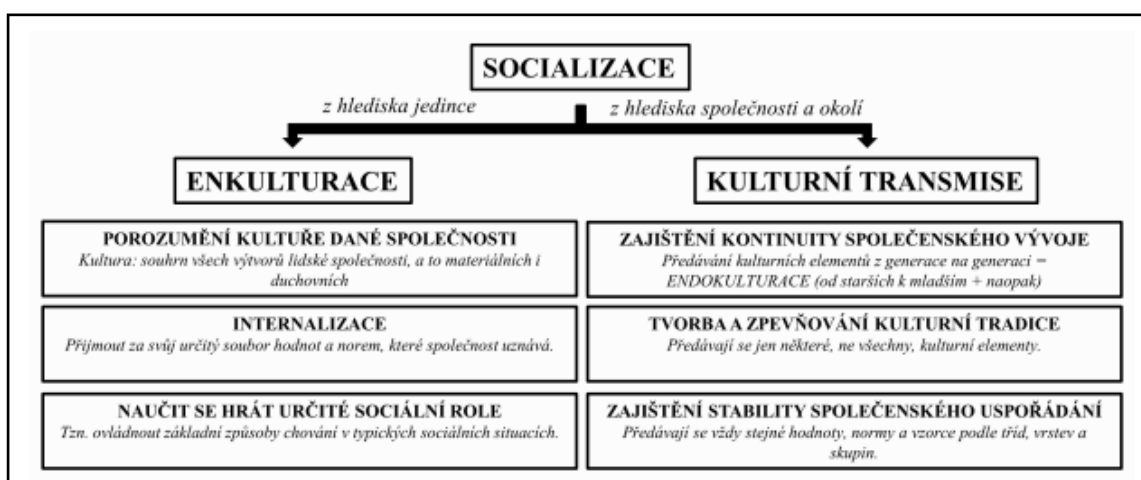
Autoři tedy vytvořili studii pro zjišťování psychometrických vlastností škály na posuzování důležitosti morální identity na české populaci. Výzkumný soubor této studie tvořilo $N = 163$ respondentů v průměrném věku 29,7 let ($SD=11,4$) z toho 23% mužů a 77% žen. Pro výzkum byl použit po Shapiro-Wilk testu normality parametrický test. V této studii se neobjevily žádné signifikantní korelace morální identity se škálou morálního vyvázání. Preiss, Příhodová a kol. (2020) však zmiňují studii Deterta (2008), která dokázala, že vyšší míra důležitosti morální identity snižuje sklony k morálními vyvázání se.

4. Socializace

Helus (2009, str. 207) vnímá socializaci jako: „proces utváření a vývoje osobnosti působením sociálních vlivů a jejích vlastních aktivit, kterými na tyto sociální vlivy odpovídá, vyrovnává se s nimi, podléhá jim, či je tvořivě zvládá“. Rychtecký (2013) vysvětluje socializaci neboli „zspolečnění“ jako proces, při kterém se z jedince stává bytost sociální. Lze jej nazvat také jako kultura, neboli vstup do kultury.

Obrázek č. 2: Socializace

Zdroj: http://www.gymnaslo.cz/files/users/spravce/dum/lovekVeSpolecnosti/VY_32_INOVACE_NS.2.05.pdf

Z výše uvedeného obrázku můžeme vyčíst, že se socializace může rozdělovat podle toho, zda na ni koukáme z hlediska jedince či z hlediska společnosti a okolí. Z hlediska jedince lze mluvit o enkulturaci, kde figuruje porozumění kultuře dané společnosti. Rychtecký (2013) vysvětluje kulturu jako souhrn všech výtvorů lidské společnosti, a sice materiálních i duchovních. Dále sem zahrnuje internalizace, kterou vysvětluje jako přijetí souboru hodnot a norem, kterou společnost uznává. V poslední řadě by se měl člověk naučit hrát určité sociální role, neboli by měl ovládat základní způsoby chování v typických sociálních situacích.

Z hlediska společnosti a okolí mluvíme o kulturní transmissi, která zahrnuje zajištění kontinuity společenského vývoje => přenášení kulturních základů z generace na generaci,

neboli endokulturace (od starších k mladším + naopak). Dále se jedná o tvorbu a zpevňování kulturní tradice, kde se předávají jen některé elementy, nikoli všechny. Jako poslední je zajištění stability společenského uspořádání – předávají se vždy stejné hodnoty, normy a vzorce podle tříd, vrstev a skupin.

Jak už jsme dříve zmínili, ve vývoji dospívajících jedinců hrají nejdůležitější roli mezilidské vztahy. Pro adolescentní období bychom mohli za úplně nejdůležitější vazbu považovat vztahy s vrstevníky. Podle Macka (2003) jsou vrstevníci pro dospívající jedince jakýmsi bodem, kterým adolescent sám sebe testuje. Ostatní vrstevníci mohou být pro něj vzorem a on sám může být vzorem pro ně. Ve skupinách, které utvářejí, si zkoušejí různé role, např. spolu vzájemně soupeří, nebo naopak spolupracují.

Navazování vztahů k vrstevníkům probíhá u většiny dospívajících podobně. Uvedeme si následující fáze (Langmeier a Krejčířová, 2006). První fází je tzv. skupinová izosexuální fáze, která je typická pro období puberty. Jedinci vytvářejí skupinu složenou ze stejného pohlaví. Další fází je individuální izosexuální fáze, ve které se naplňuje potřeba intimního přátelství. Dochází zde k výměně vlastních pocitů a osobní zkušenosti a jedinci se tomu druhému svěřují. Třetí fází je přechodná etapa, kdy přichází zájem o druhé pohlaví, který je zpočátku ostýchavý. Chlapci a dívky projevují svůj zájem škádlením a provokováním na dálku. Čtvrtou fází je fáze heterosexuální polygamní. Tato fáze přichází na přelomu pubescence a adolescence. Nastávají skutečné partnerské vztahy. Svou odlišnost mohou v tomto období začít pociťovat rozdílně sexuálně orientovaní jedinci. Jako poslední je etapa zamilovanosti. Fáze zamilovanosti nastává obvykle koncem adolescence. Vztah má podobu hluboké vázanosti a hlubšího porozumění.

4.1. Mechanismy socializace

V jednotlivých etapách života se odehrává průběh socializace především v rodinné a profesní rovině a ve společenských aktivitách (Ondrejko, 1995). Kraus a kol. (2001)

vnímají sociabilitu jako navazování sociálních styků s druhými lidmi se sociálním přizpůsobením. Odehrává se především v rodině jako formování základů osobnosti.

Langmeier a Krejčířová (2006) dělí socializaci do několika etap. První etapou je vývoj sociální reaktivity, neboli vývoj vztahu k lidem z blízkého i vzdáleného okolí. Následuje vývoj sociálních hodnot a hodnotových orientací, kdy jedinec formuje normy na základě kontaktu s dospělými, na základě jejich chování a postojů. Jako poslední Langmeier a Krejčířová (2006) uvádějí osvojování sociálních rolí.

Stašová a kol. (2015) uvádějí, že v průběhu socializace se jedná hlavně o přizpůsobování prostředí k potřebám jedince. Hlavním bodem socializačních mechanismů je sociální učení, které získáváme podle Heluse (2009) cestou kladného či záporného zpevňování, dále nápodobou a ztotožněním. Také působením vzorů a ideálů, učením sociálního informování, učením interiorizačně-exteriorizačním a učením navozovaného očekávání. Tyto procesy spolu spolupracují a vytváří působení vlivů na každého jedince, které sám zpracovává při utváření osobnosti. Stašová a kol. (2015) ve své knize zmiňují produkty socializace dle Řezáče (1998), které zahrnují uvědomění si svého já, dále je to utváření tendence chovat se ke druhým ustáleným způsobem a utváření postojů. Poté se jedná o učení se sociálním rolím, hodnocení svých individuálních dispozic, vlastností a schopností a vytváření nových, dále získávání jedinečných charakteristik a v poslední řadě utváření nových stimulů na činnosti a vztahy.

4.2. Socializace v období rané adolescence

Vágnerová (2012) označuje dospívání jako druhé sociální narození, s kterým vstupujeme do společnosti. V období rané adolescence existují dva sociální mezníky. Prvním je ukončení povinné školní docházky, které zahrnuje i výběr profesního zaměření. Druhým je pak získání občanského průkazu v 15 letech.

Podle Vágnerové (2012, str. 395) je raná adolescence: „*fází experimentace s různými*

rolemi a vztahy“. Dospívající odmítá authority, ke kterým bývá většinou kritický. O rozhodování autorit přemýšlí, a jelikož umí uvažovat nad více možnostmi, pokouší se o nich diskutovat. „*Dohadování s autoritou a demonstrace jejího odmítání je typickým znakem dospívání*“ (Vágnerová, 2012, str. 395). Dále přichází volba profese, která může být svobodná, můžou o ní rozhodovat individuální a v mnoha případech rodinné preference. Volba profese bude v jisté míře určovat postavení ve společnosti.

4.3. Socializace v období pozdní adolescence

Zde nastává fáze přechodu do dospělosti. Adolescent začíná být okolím brán jako dospělý a tím se také očekává jeho dospělé chování a uvažování. Pozdní adolescence je obdobím změny sociálního očekávání. Z profesního hlediska je toto období nestabilní, jelikož jedinec hledá své postavení. V rámci zaměstnání se jedinec dostává do nového prostředí, kterému se musí přizpůsobit.

Vágnerová (2012) uvádí, že adolescenti v tomto období utvářejí nové role. Může se jednat o předprofesní roli, která směřuje k určitému sociálnímu postavení. Dále je to role profesní, která vede k ekonomické a sociální samostatnosti. K tomu, aby adolescent získal určitou sociální identitu, musí figurovat v roli člena nějaké skupiny. Dále nastupuje role blízkého přítele, ve které s někým druhým sdílí své zážitky a zkušenosti. Jako poslední je to role partnerská, která plní potřebu emočního a sexuálního vztahu.

4.4. Vzory mládeže v procesu socializace

V socializaci hrají důležitou roli vzory a idoly dospívajících. Jedinec nachází ve svém okolí osoby, ke kterým vzhlíží a přijímá jeho postoje za vlastní. Vzniká tak zvnitřňování na základě identifikace (Haviger, Havigerová, Loudová, 2014). Identifikací v mladém věku s rodiči získává dítě schopnost identifikovat se a tím utvářet subjektivní homogenní identitu.

V identifikaci jde podle Freuda (1991, cit. dle Stašové a kol., 2015) o nevědomý vztah dítěte, který provází přijetí určitého objektu do vlastního já. Můžeme na to nahlížet také jako na formu sociálního učení, kdy se dospívající srovnává se svým vzorem a později ho může i přijímat. Synonyma pro pojem vzor mohou být pojmy jako je např. příklad, ideál či model. Ideál je v tomto případě pojem, který stojí významově nejvyš. Model chápe Grác (1990, cit. dle Stašové a kol., 2015, str. 89) jako: „*podnětový činitel, který je záměrně modifikovaný nebo utvářený tak, aby jeho prostřednictvím bylo dosaženo určitého specifického ovlivnění člověka.*“ V tomto případě můžeme sledovat těchto 6 fází (volně dle Defleur, Ballová-Rokechová, 1996, cit. dle Stašové a kol., 2015):

1. Jedinec získává informace o modelu v určitém vzorci jednání v mediálním obsahu.
2. U jedince probíhá identifikace s modelem, kdy chce být jako on.
3. Jedinec dochází k poznání, že chování modelu bude funkční.
4. Jedinec si v určitých momentech vybaví tento model a napodobuje jeho chování v určité situaci.
5. Napodobení modelu přinese jedinci pozitivní výsledek, a tak je toto napodobování upevněno.
6. Pozitivní výsledek zvyšuje pravděpodobnost, že se napodobování bude opakovat.

4.4.1. Mediální vzory a jejich socializační dosah

Novodobé komunikační prostředky zvětšují sociální pole dospívajících a pomáhají jim pohybovat se ve větším množství sociálních skupin či sociálních sítí. Sak a Saková (2004) se věnovali růstu medializace a virtualizace v životech dětí. Z tohoto prostředí se také mohou objevovat vzory dnešní mládeže. Pokud si vymezíme pojem vzor, jedná se o všechny postavy, se kterými se jedinec setkává prostřednictvím médií nebo o postavy, které jsou pouze mediálním výtvozem (např. filmové či seriálové postavy). Pro mládež může být těžké rozeznat reálné charakteristiky mediálních postav. V reálném prostředí může být vzor více silný a formativní, jelikož se k mládeži dostanou informace o chování

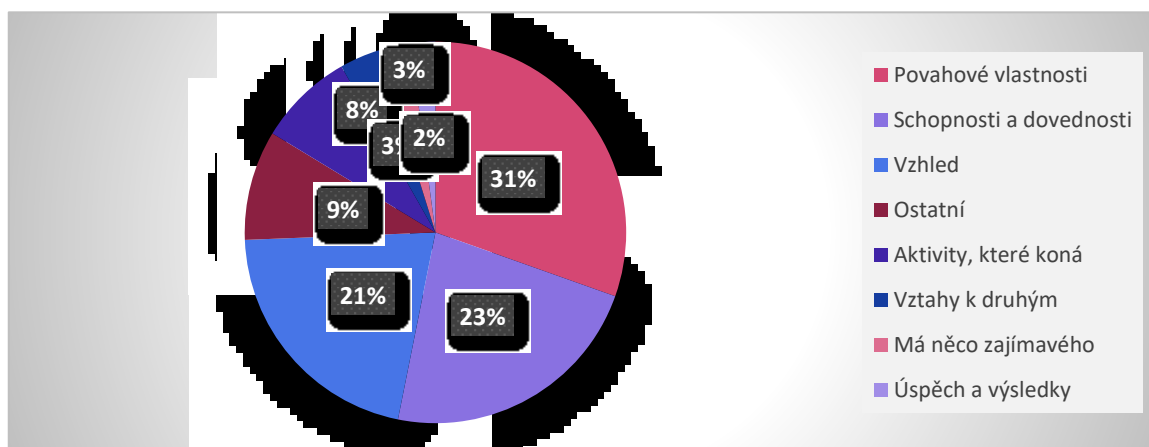
vzoru v různých situacích (konkrétně u vzorů v podobě členů rodiny). Mediální vzor je na druhou stranu někým, s kým se jedinec setkává bez bezprostředního osobního kontaktu a komunikace v tváři tvář (Sak a Saková, 2004).

4.4.2. Studie – Vzory současné mládeže

Na téma „Vzory současné mládeže“ vznikl výzkum v roce 2009. Autorky Adámková, Junová a Stašová ho realizovali na Pedagogické fakultě Univerzity Hradec Králové a věnují se v něm problematice mediálních vzorů u mládeže. Výzkum byl realizován pomocí kvantitativního i kvalitativního zpracování dat. Respondentů bylo celkem 762 ve věkovém rozmezí 6-17 let. Dotazníkové šetření probíhalo u dětí ve věku 9-17 let a u dětí ve věku 6-8 let byla zvolena forma rozhovoru, otázky však podle Stašové (2015) byly totožné.

Po předložení otázky, komu by se děti chtěly podobat, až budou dospělí, odpovědělo 15,5% matce, 12,9% otci a 8,8% jinému členu rodiny. Dále se objevovaly vzory z oblasti sportu, hudby či vzory v podobě postav z filmů či seriálů. Autorky výzkumu se také věnovaly oceňovaným charakteristikám vzorů mládeže. Na prvním místě se objevily povahové vlastnosti (30%), dále schopnosti a dovednosti (22,7%) a na třetím místě respondenti uváděli vzhled (21,2%), jak můžeme vidět v grafu č. 1.

Graf č. 1: Nejvíce oceňované charakteristiky vzorů

Zdroj: Stašová a kol., 2015, str. 100

Stašová (2015) uvádí, že spolu s ostatními autorkami očekávala silnější důraz na úspěchy a výsledky, ale ukázalo se, že to není hlavním bodem pro určení vzorů pro mládež. Na rodinných příslušnících, zvolených jako vzor respondentů, byly nejčastěji oceňovány povahové vlastnosti (45%) a vzhled (20%). Ale i v tomto případě autorky očekávaly větší důraz na úspěchy a také větší důraz na vzhled.

Adámková, Junová a Stašová (2009) ve druhé části, která se zabývala obsahovou analýzou slohových prací, zjistily, že chlapci často upřednostňují sportovní vzory a zpěváky a dívky volily hlavně sportovní vzory. Také se často objevovaly herecké vzory, které byly zdůvodněny zvládnáním „životního údělu“. Stašová (2015, str. 102-104) ve své knize citovala pár vět od respondentů:

„Můj životní vzor je Mike Tyson. Protože jsem jako on a mám stejnou povahu. A hodně si prošel v životě.“

„Můj vzor je Tom Cruise. Chtěl bych mít herecké umění jako on a chtěl bych vypadat jako on.“

„Můj vzor je Ewa Farna, protože hezky zpívá a má úspěch.“

„Mým životním vzorem je Elanis. Zná ho přes internet a je to dobrý chlapík, je mu přes dvacet a je to dobrý kámoš.“

„Jan Palach. Spáchal jednu z nejbolestivějších smrtí, dobrovolně a pro dobro ostatních.“

V kategorii postava filmu či seriálu respondenti uvedli jako důvod pomoc ostatním a snahu pomoci mládeži v nesnázích.

5. Sociální sítě

Současní dospívající mají tendenci být v kontaktu s prostředím internetu. Sdílejí svůj obraz a své prožívání a předkládají zde jakousi mapu svého světa. Řekneme si ze začátku něco o historii sociálních sítí. Podle Bednáře (2011) vznikly v prvním desetiletí 21. století. Předcházely jim různé diskuzní servery, online fotografie, weblogy atd. Kromě sdílení obsahu chtěli lidé na internetu také začít komunikovat. Bednář (2011, str. 10) uvádí, že pro sociální sítě platí tyto podmínky:

- „...většina obsahu sociálních sítí je vytvářena samotnými uživateli,
- základem jsou vztahy mezi uživateli, jejich vzájemné komentáře, odkazy a hodnocení,
- provozovatelé serverů jen minimálně vstupují do jejich provozu.“

Boyd a Ellison (2007) přináší definici sociálních sítí a charakterizují je jako prostředí, v němž lze vytvářet veřejné profily, které se zobrazují ostatním uživatelům. Autoři zmiňují dva rozlišné termíny:

- Networking sites = navazování nových vztahů s cizími lidmi.
- Social network sites = souvisí s komunikací uživatelů.

Existují sociální sítě, které spojují přátelé, kteří se převážně doopravdy znají.

Nejnámější sociální sítí tohoto druhu je celosvětová stránka Facebook. Podle Tonga (2008, cit. dle Stašové a kol., 2015) je na této síti hlavní aktivitou uzavírání přátelství a sdílení soukromého obsahu, který je ovšem sdílen veřejně. Z toho vyplývá, že podstatou této služby je interakce mezi jednotlivými uživateli.

Ze statistického hlediska uvádí Trachtová (2011), že v roce 2010 byl počet zaregistrovaných lidí na Facebooku 547,5 milionů uživatelů celosvětově a v České republice to činilo 2,87 milionů uživatelů (cca 27% z obyvatel ČR).

5.1. Identita ve virtuálním prostoru

Virtuální prostor dává lidem další možnost, jak prezentovat sebe sama. Šmahel (2003) tuto skutečnost prezentuje tak, že jedinec do své virtuální reality vkládá pocity, které jsou v podobě fantazie, představ, komplexů či přání. Zmiňuje též virtuální identitu, která zahrnuje aspekt osobní virtuální identity, čímž je jedinec prezentovaný ve virtuálním prostředí. Dále také aspekt sociální virtuální identity, kde se objevuje jeho prezentace osobnosti v online prostředí. Podle Šmahela (2003) nemůže být virtuální prezentace nikdy totožná s reálnou identitou. Také Beer (2008, cit. dle Stašové a kol., 2015) naznačuje, že online identita nemůže nahradit reálnou identitu, ale je její součástí. Šmahel (2003) ve své knize zmiňuje názor Gackehnbacha a Ellermana (1998), že virtuální svět může nabízet intenzivnější zážitky, a také že poukazuje na možnost najít si v něm hluboké přátelské či partnerské vztahy. Prostor internetu může jedince vést k hodnocení sebe sama, experimentování s identitou, ke kontaktu s blízkými i vzdálenějšími přáteli. Ze vztahů, které vznikají přes internet, lze bez závazků a s okamžitou platností odejít, proto podle Reida (1998, cit. dle Šmahela, 2003) postrádají kontinuitu.

Šmahel (2003) ve své knize cituje také Sulera (2001), který vnímá motivaci mladých lidí ke vstupu do online světa jako hledání odpovědi na otázky: „Kdo jsem?“ „Jaké chci mít v životě vztahy?“ atd. a označuje je jako experimentování s identitou. Jako další motiv zmiňuje potřebu někam patřit, být něčeho součástí a také potřebu navazovat nové vztahy bez zásadních důsledků. Dospívající jedince láká online svět také z důvodu nezávislosti, zejména na rodičích, i když do tohoto světa virtuální reality vstupují povětšinou ze zázemí domova. Dalším lákadlem online světa je snadná cesta k internetu, ale také anonymita v něm, která může v této době pomáhat k odreagování frustrací (Suler, 2001, cit. dle Šmahela, 2003).

Existují také již zmíněné neanonymní online prostředí, konkrétně v ČR rozšířený Facebook, který obsahuje spojení reálných a online přátelství, což snižuje snahu

dospívajících vylepšit svůj obraz. Na druhou stranu zde ale vzniká potřeba pozitivní sebereprezentace, např. sdílení pouze fotek, na kterých jsme sami se sebou spokojeni, a tak zvyšující šance pozitivního hodnocení.

Šmahel (2003) s ohledem na tento fakt uvádí důvody, které vedou ke snaze měnit identitu v online prostředí:

1. Touha stát se ideálem = dospívající se snaží stát se stejnou osobou, jakou jsou ve světě internetu

2. Obava z odhalení = snaha nebýt poznán

3. Touha zvýraznit určitý rys sebe sama = např. sexuální identita

Šmahel (2003) také zdůrazňuje, že dospívající používají online svět také jako zábavu, mají potřebu se odreagovat, dělat si srandu z ostatních a to opět díky nevýrazným následkům.

5.1.1. Studie - Vliv internetu na identitu člověka

Výzkum Ryse (2020) se zaměřuje na to, jaký vliv mají sociální sítě na dnešní mládež. Počet dotazovaných v tomto výzkumu bylo N=416 (48,6% mužů, 46,1% žen a 5,3% nechtělo uvést pohlaví), ve věkovém rozmezí 12-20 let. Hlavním cílem bylo zjistit, jaký postoj má dnešní mládež k sociálním sítím. Dle výsledků si 9,9% nedokáže představit život bez sociálních sítí. Pokud však respondenti odpověděli, že si nějaký čas bez sociálních sítí představit dokážou, nejčastěji odpovídali, že pouze týden (35,1%). Autor se také zaměřoval na pojetí přátelství v reálném životě a v online světě. Výsledky poukázaly na to, že dotazovaní neztratili pojem o hodnotě přátelství a nejvíce si váží toho opravdového, od kterého vyžadují vzájemnou důvěru, spolehlivost, společně strávený čas a pocit, že se mu mohou svěřit. Kontakty stále nejvíce navazují v reálném životě, v podobě zájmových kroužků, sportů a jiných aktivit.

5.2. Vliv Facebooku na sebe prezentaci a soukromí

Komunikace a sebe prezentace konkrétně přes Facebook je ovlivněná technickými možnostmi (Persson, 2012, cit. dle Pospíšilové, 2016). Ovlivňuje tak způsoby, jak se lidé mohou sebe prezentovat. Na této síti lze na svém profilu nastavit, které informace budou skryty před jakými osobami. Údaje o vaší osobě se také mohou různě mazat či upravovat. Sebe prezentace může probíhat skrze dva typy znaků:

- a) Prvním typem jsou explicitní znaky = probíhají prostřednictvím uživatelským profilů, kde o sobě lidé sdělují klíčové a soukromé informace.
- b) Druhým typem jsou implicitní znaky = např. příslušnost k nějaké skupině či vazby s facebookovými přáteli. Tyto znaky jsou také většinou významnější -> „Vidět někoho v rámci kontextu jeho vztahů je zdrojem informací pro kohokoliv, kdo tyto vazby může vidět“ (Donath, boyd, 2004, str. 71-72).

Technické možnosti ovlivňují také, jak si udržovat soukromí na sociálních sítích. U uživatelů se zvyšuje jejich obava o zneužití osobních údajů, a proto si dávají záležet na úpravě svého soukromí. Avšak většinou jsou tyto úpravy dělány pouze pro okolní svět, kdy naopak mezi svými přáteli uživatelé sdílejí více a více informací.

Pospíšilová (2016) uvádí, že sebe prezentace je podmínkou „bytí“ ve virtuálním prostoru, aby v něm uživatelé „existovali“. Podle Dunna (2009) je psaní příspěvků a sdílení fotografií nutné, aby si člověk zasloužil neustále pozorující publikum. Vzniká tak další prostor pro to, aby byli lidé viděni. Informační otevřenost a veřejné soukromí může mít za následky vyšší sociální kapitál, tedy souhrn sociálních kontaktů, styků a známostí. Samozřejmě toto sdílení osobních informací je povětšinou vnímáno negativně a není se čemu divit, jelikož zde hrozí zneužití těchto osobních údajů.

5.3. Ostatní sociální sítě

V oblasti sociálních sítí nabývá významný růst v závislosti na popularizaci mobilních technologií. Užívání sociálních sítí prostřednictvím mobilu je nejoblíbenější aktivitou při

užívání² smartphonu. V České republice patří mezi nejrozšířenější sociální sítě mimo nejpopulárnější Facebook, např. Instagram, Twitter, Snapchat, TikTok apod. U všech si níže uvedeme krátkou charakteristiku. Kožíšek a Písecký (2016) ale ještě rozdělují sociální sítě na české a mezinárodní. Pojdme si tedy nejdříve ukázat ty, které ovlivnili mnoho lidí v naší zemi.

5.3.1. České sociální sítě

Ještě před Facebookem u nás lidé nejvíce používaly stránky, jako byly Lidé.cz, Spolužáci.cz nebo třeba Líbímseti.cz. Všechny tyto sítě jsou však v současnosti nahrazeny právě zahraničními sítěmi, které se u nás jednoduše rozšířily. Velké procento lidí, kteří využívali těchto starých sítí, přestalo obecně sociální sítě využívat, jelikož nové zahraniční sítě působili jako stavěné spíše pro teenagery.

Kožíšek a Písecký (2016) popisují zmíněné české sociální sítě následovně:

- Lidé.cz = Tato síť byla označována za největší seznamovací síť. Zaměřovala se na profily uživatelů, diskuze na různé témata a působily zde „chatovací místnosti“, ve kterých se lidé seznamovali. Tato síť je dnes velmi známa pro svou nebezpečnost, jelikož zde uživatelé často lžou o svém věku a vydávají se za někoho jiného. V současných sociálních sítích je toto riziko také pravděpodobné, ale myslím, že díky dnešním dospělejšími technologiím je mnohem jednodušší odhadnout, zda je protější profil reálný či nikoli.
- Spolužáci.cz = Tato síť sloužila pro setkávání se současných i bývalých spolužáků. Školní třídy měly vytvořené vlastní skupiny, přes které mohly komunikovat.
- Líbímseti.cz = Zde se také jedná o seznamovací portál, kde taktéž probíhají diskuzní fóra a chat.

---

² Smartphone = chytrý telefon, který má mnoho vyvinutých funkcí

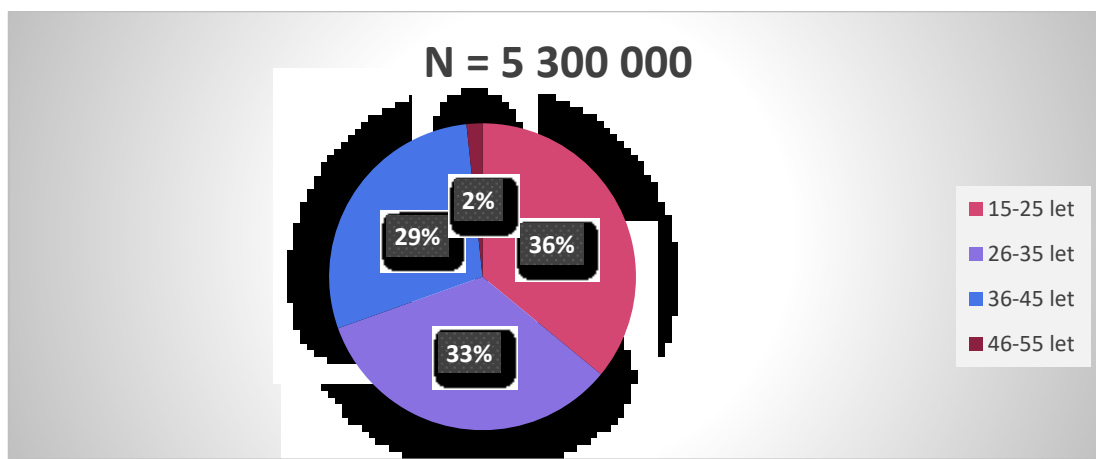
5.3.2. Mezinárodní sociální sítě

Mezi české oblíbené se mezinárodní sociální sítě dostaly z důvodu umožnění služeb v českém jazyce a z důvodu umožnění mít tyto sítě v mobilních telefonech. Kožíšek a Písecký (2016) považují za nejpopulárnější mezinárodní sociální sítě Facebook, Instagram, Twitter, Ask.fm, YouTube, LinkedIn, TikTok a Snapchat. Pojdme si představit nejpoužívanější aplikace v České republice v současnosti, tedy Facebook, Instagram, TikTok, YouTube, Tinder, Snapchat a Twitter.

- Facebook = Historie sahá do roku 2003, ve kterém zakladatel Marek Zuckerberg, zpočátku jako autor studentského projektu, vypustil tuto síť do světa a v roce 2006 byla přístupná každému z nás. Počet uživatelů neustále stoupá, a pokud vám je minimálně 13 let, přístupný je pro jakoukoli generaci.

Následující graf ukazuje věkovou konstrukci uživatelů na Facebooku v České republice v roce 2019.

Graf č. 2: **Věková struktura uživatelů Facebooku v ČR, 2019**

Zdroj: Klement, 2020, str. 4

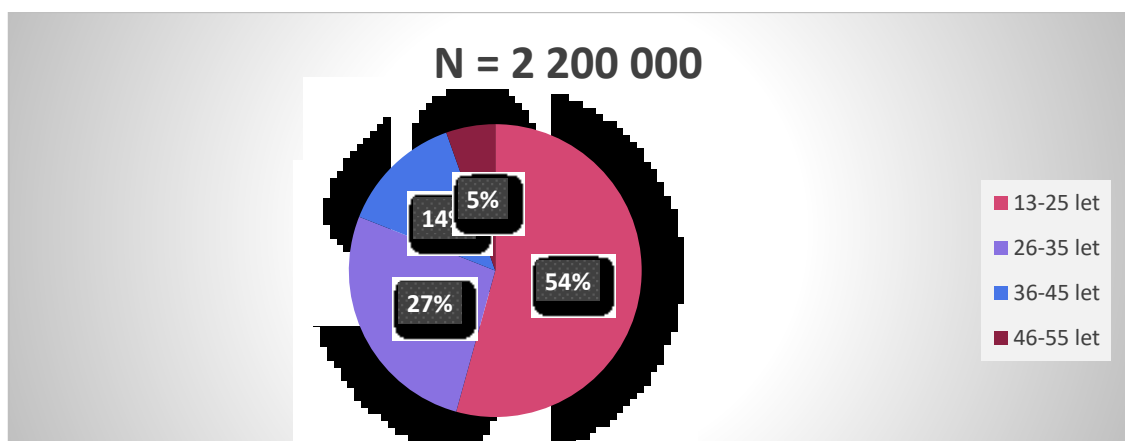
- Instagram = Svou významnost určitě získal konceptem sdílení zpočátku pouze vizuálních příspěvků. Na fotky se můžou přidávat různé filtry a pod fotky přidávat tzv. ³hashtagy, které se značí symbolem „#“. V roce 2017 na tuto sociální síť

³ Forma klíčového slova, podle kterého lze vyhledávat příspěvky na stejné téma

přibyla nová funkce „instagram stories“ (instagramové příběhy). Jedná se o koncept sdílení fotek a videí, které se objevují pouze 24 hodin a poté zmizí. Uživatelé tímto prostřednictvím mapují své denní aktivity a největší význam spočívá ve sledování světových celebrit. Minimální věková hranice také činí 13 let, ovšem reálné údaje nejsou nijak kontrolovány, a tak se stejně jako na Facebooku mohou objevit i mladší uživatelé, kteří „nafingovali“ svůj věk.

Následující graf ukazuje věkovou konstrukci uživatelů na Instagramu v České republice v roce 2019.

Graf č. 3: **Věková struktura uživatelů Instagramu v ČR, 2019**

Zdroj: Klement, 2020, str. 4

- **TikTok** = Tato síť původně nesla název Musical.ly. Uživatelé zde vytvářejí videa na různé písně a zvuky (např. hlášky z filmů či YouTube videí), k čemuž mohou používat krátké stříhy a mají na výběr z desítek efektů. Statistika z roku 2020 říká, že aplikace má přes 800 miliónů uživatelů a třetina z toho jsou lidé starší 30 let. Nejčastěji ji však užívají lidé v rozmezí 13-24 let.
- **YouTube** = Tato aplikace byla založena v roce 2005 v Kalifornii a působí jako největší internetová stránka pro sdílení videosouborů. Můžeme zde najít hudební videoklipy, trailery k filmům, video-blogy nebo i vzdělávací videa, které obsahují mnoho různých návodů či rad. Klement (2020) uvádí, že v České republice bylo v roce 2019 na YouTube 5 640 000 uživatelů.

- Tinder = Jedná se o mobilní aplikaci sloužící k navazování kontaktu s jinými lidmi, která byla spuštěna v roce 2012 americkou společností IAC. Při využití aplikace využívá polohu uživatelů podle GPS v telefonu, aby se mohli spojit lidé z okolí. Tento server slouží jako seznamka a sociální síť pro zábavu.
- Snapchat = Tato aplikace původně nesla název Picaboo a vyvíjí se od roku 2011 pod americkou společností Snap Inc. Jedná se o koncept posílání fotografií a videí, které mizí po 1-10 sekundách, dle nastavení. V USA má tato aplikace cca 50 milionů uživatelů. V České republice bylo v roce 2019 na Snapchatu 615 tisíc uživatelů.
- Twitter = Tato aplikace, pocházející z USA, vznikla v roce 2006 pod generálním ředitelem Jackem Dorseyem a jeho spoluzakladateli. Jedná se o platformu, kde se objevují textové příspěvky od uživatelů, známé jako „tweety“.

6. Rizika sociálních sítí

Obecně je při užívání sociálních sítí dobré vědět, že cokoli sdělíme na internetu, už to obvykle nejde vzít zpět a pokaždé to někdo může dohledat. Zveřejněné informace mohou být jakkoli zneužity, dokonce až k trestné činnosti. Například pokud jedinec sdílí, že odjíždí na dovolenou, ukazuje tak zlodějům, že má prázdný byt. Veškeré komunikace se pomocí vyvinuté technologie ukládají, stejně tak jako GPS poloha, IP adresa, vyhledávání obsahu atd. Dále se můžeme setkat s falešnými profily, díky kterým se lidé mohou vydávat za kohokoli jiného. Příčinou je především to, že internetové stránky nijak nekontrolují identitu registrovaných uživatelů. „*Skrze falešné profily pak uživatelé provádějí útoky na ostatní uživatele, vydírají je, vyhrožují, vylákávají fotografie, manipulují, trollují atd.*“ (Kopecký, Szotkowski, 2015, str. 5). Na internetu se také mohou šířit nepravdivé informace, tzv. ⁴hoaxy, což je v současné světové situaci relativně časté. Můžeme se zde také setkat s různými internetovými podvody a majetkovou kriminalitou. Také se zde objevuje nadměrný počet fotek dětí a mladistvých. Pojďme si některé rizika používání sociálních sítí představit blíže.

6.1. Závislost

Začátek sociálních sítí a jejich používání vedlo také k větší závislosti na trávení u počítače. Na rozdíl od starších generací se dnešní uživatelé internetu s virtuální realitou seznamují už od mladého věku. Ševčíková a Blinka (2014) uvádějí, že internet je stále vyvíjející se médium, a tak má nedostatečně ustálené normy, což může vést k nedůvěře veškerého obsahu. U přílišného trávení času na internetu může vést k odtrhávání dětí od typických aktivit pro jejich věk, které jsou zásadní pro jejich zdravý vývoj. Ševčíková a Blinka (2014) uvádějí také více pojmů pro závislost na internetu, a sice *problematické užívání internetu*, *kompulzivní užívání internetu* či *nadměrné užívání internetu*. Autoři

---

⁴ Hoax = podvodná, poplašná a nepravdivá zpráva

upřednostňují pojem nadměrné užívání internetu. Nadmíra trávení času u počítače může způsobovat jedinci fyzické, psychické i sociální problémy.

Denní čas u obrazovek jsou dle Livingstona a kol. (2011, cit. dle Ševčíkové a Blinky, 2014) u starších dospívajících dvě hodiny. Pokud jsou však k tomu přidány i ostatní online aktivity (např. online hry), strávená doba může být výrazně delší. Strávený čas online tedy vyřazuje činnosti, které jsou pro jedince zdravější a užitečnější. Navíc české děti patří k neaktivnějším hráčům v Evropě (Helsper a kol., 2013). Čas strávený u her je na úkor času, který by děti měli věnovat např. přípravě do školy.

Významný faktor spojený s nadmírou času u počítačů může být zvýšená tendence se nudit či zvýšená impulzivita, čili neschopnost impulzům odolávat. Dále to také může být nízké sebehodnocení, slabá důvěra, sociální úzkost a depresivita a další psychické problémy. Ševčíková a Blinka (2014) to shrnují jako regulaci nálady jedince, který tak může utéct od problémů a různých stresů. Pojem *závislost na internetu* není Mezinárodní klasifikací nemocí uznána jako oficiální psychická porucha, nýbrž spíše patří do skupiny návykových a impulzivních poruch.

6.2. Kyberšikana

„Kyberšikana je kolektivní označení forem šikany prostřednictvím elektronických médií, jako je internet a mobilní telefony, které slouží k agresivnímu a záměrnému poškození uživatele těchto médií. Stejně jako tradiční šikana i kyberšikana zahrnuje opakované jednání a nepoměr sil mezi agresorem a obětí“ (Price a Dalglish, 2010, str. 51).

Ševčíková (2014) shrnuje základní znaky kyberšikany:

- Kyberšikana se děje pomocí elektronických médií.
- Kyberšikana se stále opakuje.
- Mezi šikanátorem a obětí převládá nerovnováha, oběť se nemůže bránit.
- Průběh této šikany je agresivního obsahu.
- Pro oběť je tato situace nepříjemná a zraňující.

Šikana přes internet má s tradiční šikanou mnoho společných znaků, avšak se odvíjí právě v prostředí internetu. Vzhledem k anonymitě, dostupnosti zveřejněných obsahů a rychlosti, s jakou se různé informace šíří, nabývají tyto společné znaky jiných forem.

6.2.1. Druhy kyberšikany

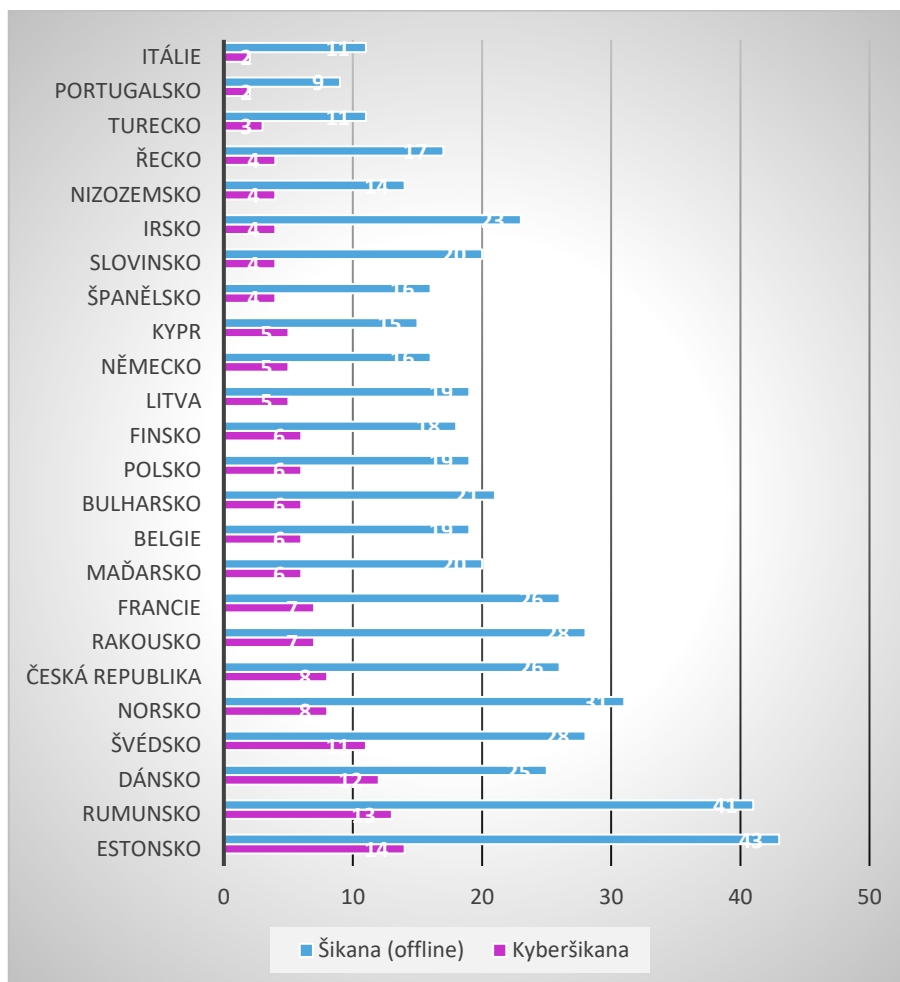
Ševčíková (2014) mluví o různých typech šikany. Jako první typ autorka zmiňuje nářez, neboli flaming, jedná se o různé diskuze, které používají agresivní vyjadřování. S tím souvisí obtěžování (harassment). Může se jednat o posílání útočných, urážlivých nebo nevyžádaných zpráv. Dále se na internetu vyskytuje pomlouvání (denigration), neboli šíření pomluv a lží s cílem poškodit jeho pověst či vztahy. Další druh kyberšikany je předstírání (impersonation), sdílení obsahu a komentování pod cizí identitou. Dalším typem je prozrazení (outing), neboli sdělování tajemství a citlivých informací jiných lidí bez jejich souhlasu. Na internetu se objevují také různé podvody (trickeries), kdy šikanátor přesvědčuje oběti ke zveřejnění osobního tajemství či zveřejnění citlivých informací. Dalším typem je vyloučení (exclusion), např. z online skupiny. V poslední řadě je to kyberpronásledování (cyberstalking), neboli intenzivní obtěžování a ponižování oběti, které zahrnuje výhrůžky a kybergrooming. Jedná se o navazování důvěrných vztahů přes internet, především s dětmi. Akteři manipulují s dětmi prostřednictvím komunikačních technologií za cílem získat jejich důvěru. Tímto chováním se dostáváme k dalšímu typu rizik na internetu.

6.2.2. Studie – Kyberšikana v ČR v porovnání s ostatními zeměmi EU

Černá a kol. (2013) ve své knize zmiňují výzkum EU Kids Online II, který se zaměřoval na online rizika u dětí ve věku 9-16 let. V dotazníku byla vždy uvedena stejná definice kyberšikany: „*Děti nebo mladiství někdy někomu říkají nebo dělají sprosté nebo zraňující věci, což se může opakovat několikrát v několika dnech*“ (Černá, 2013, str. 43). Může to také zahrnovat škádlení stylem, který dotyčný nemá rád či odvrhování někoho.

V grafu č. 4 mezinárodního srovnání můžeme vidět, že Česká republika je nad průměrem, nicméně ne o mnoho. Výskyt tradiční (offline) šikany se u nás pohybuje okolo 26%.

Graf č. 4: Porovnání výskytu kyberšikany v zemích Evropské unie

Zdroj: Černá (2013, str. 44)

6.3. Nebezpečné navazování online vztahů

K fungování na internetu nezbytně patří i navazování různých vztahů. Většinou se jedná o vztahy přátelské či partnerské, čemuž nelze odepřít, že nikdy nevíme, kdo opravdu na druhé straně je a také sami sebe často lidé prezentují jinak, než jací doopravdy jsou. S tímto problémem se pojí lhaní o své identitě. Döring (2002) uvádí, že internet má schopnost zdůrazňovat ty lidské stránky, kterých si na sobě nejvíc vážíme a naopak potlačit ty, za které se stydíme. Internet z nás může udělat bohaté, úspěšné a také

mladší či starší uživatele. Podle Konečného (2011) internet umožňuje jednoduché šíření libovolných informací, které nejsou nijak chráněny.

Na internetu se vzhledem ke skrývání a falšování identity bohužel objevují i sexuální zneužívání od různých predátorů. Chapman a Pellicane (2014) mají sexuální predátoři seznamy přátel na různých pevných discích a počítačích. Vědí tak, kdo je v jaký čas připojen a co onen dotyčný má a nemá rád.

V návaznosti na navazování vztahů je třeba zmínit kyberstalking. Hulanová (2012) uvádí, že se společnost velmi věnuje tzv. ⁵stalkingu. Jedná se o chování, které zahrnuje opakující se pokusy o navázání kontaktu či komunikování, které přináší různé nepříjemnosti. Tůmová (2007) stalking vysvětluje jako formu využití moci a vyvolávání strachu a kontroly, která se podobá znásilnění. V prostředí internetu hovoříme právě o kyberstalkingu. Hulanová (2012) upozorňuje, že se z kyberstalkingu stává globální problém a může mít mnoho podob. Ellison (1999) ho rozděluje na přímý a nepřímý:

- Přímý kyberstalking = zahrnuje používání elektroniky k odesílání zpráv s obsahem nenávisti, nemravností a zastrašování obětí.
- Nepřímý kyberstalking = zahrnuje používání elektroniky k zobrazování zpráv s obsahem nenávisti, vyhrožování a šíření lží o oběti.

6.3.1. Studie – Navazování kontaktů online

Ševčíková (2014) ve své knize zmiňuje výzkum Lenky Dědkové, která se věnuje navazování vztahů přes internet a následnému setkávání s dotyčnými jedinci. Do tohoto setkávání zahrnuje dva jevy, a sice seznamování se a komunikaci s neznámými lidmi, jenž se odehrává v kyberprostoru a druhý jev v podobě přenesení tohoto vztahu do reálného prostoru, tedy setkání tváří v tvář. V některých případech může mít tento jev pozitivní dopad, např. rozšíření sociálního okruhu či vyšší sociální oporu. Ve většině případech se

---

⁵ Pronásledování či slídění

ale jedná o negativní dopad v podobě osamělosti, depresivity či v podobě sexuálních pobídek.

Nejprve se Dědková zabývá množstvím času stráveného komunikací na internetu s cizími lidmi. Podle Parkse a Floyda (1996, cit. dle Ševčíkové a kol., 2014) našlo na diskuzních fórech přátele až 61% dotazovaných a v textových hrách až 94%. Avšak v této době nebyl internet ještě tak rozšířený, a tak jsou výsledky ovlivněny nahrazováním vztahů se známými, kteří internet nevyužívali. Data z ČR v rámci EU Kids Online II ukazují, že během posledního roku (tj. 2010) se na internetu s neznámými lidmi bavilo 46% respondentů. Na rozdíl tedy od evropského průměru v České republice dopívající komunikují s neznámými lidmi častěji.

Dále se autorka zabývala časem stráveným se scházením se s neznámými lidmi na internetu. Uvádí výzkum McKenna, Greena a Gleasona z roku 2002, ve kterém vyšlo, že se v realitě s neznámými lidmi sešlo 54% respondentů (N=568, věk 13+). Dále také podle World Internet Project toto setkání v České republice uvedlo 31% respondentů (N=922, věk 12+). Celkové procento respondentů, kteří se s někým sešlo, činí 15% z celé České republiky, při čemž výsledek je opět vyšší než evropský průměr.

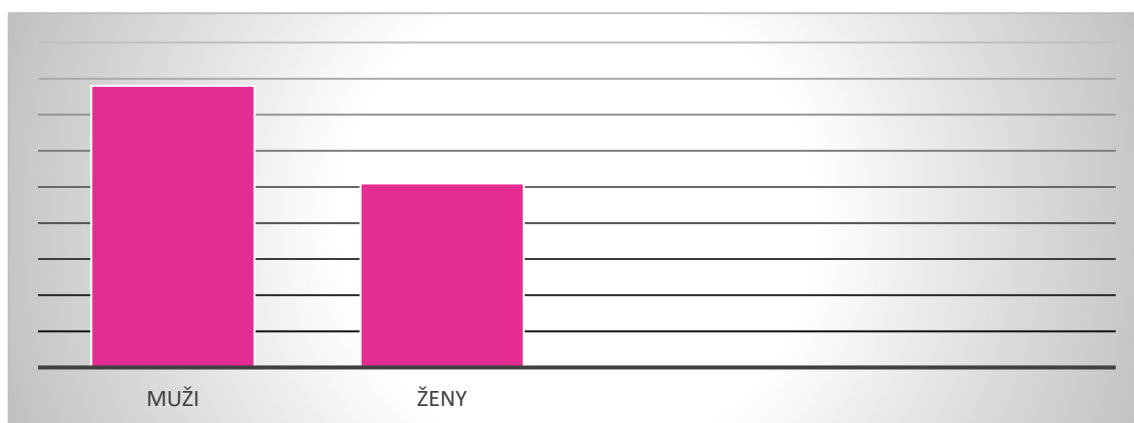
Podle výsledků se jedná spíše o starší dospívající jedince, kteří mají problémy s vrstevníky či rodiči, trpí úzkostmi, jsou osamělí či depresivní nebo také mají ve své historii fyzické či sexuální napadení. Odpovídají tedy profilu zranitelného dospívajícího jedince, který často nemá sociální oporu.

6.4. Studie - Lhaní na internetu

Konečný (2011) se věnoval výzkumu na téma lhaní na internetu. Výběrový soubor tvořili respondenti, kteří souhlasně odpověděli na otázku, zda využívají internet. Tento soubor dával dohromady 914 respondentů, z toho 467 (52%) mužů a 447 (48%) žen. Prvním bodem, kterým se Konečný (2011) zabýval, byla míra lhaní v České republice.

Z výsledků tohoto výzkumu vyplývá, že 168 (18,4%) respondentů o sobě uvádí lživé informace, z čehož je 21% mužů a 15,8% žen (graf č. 5). To se poté ukazuje u celkového skóru, kde Konečný (2011) našel rozdíly mezi pohlavími, přičemž muži lžou častěji než ženy.

Graf č. 5: Celková míra lhaní u mužů a žen

Zdroj: Konečný, 2011, str. 51

Podle Konečného (2011) lžou muži na internetu nejčastěji ženám (42%). Stejně tak je tomu u žen, které více lžou opačnému pohlaví (58%) než ostatním ženám (tabulka č. 3).

Tabulka č. 3: Adresát lži

	Jinému muži	Jiné ženě	Všem	Celkem
Muži	14 (15,73%)	37 (41,57%)	38 (42,7%)	89 (100%)
Ženy	38 (58,46%)	10 (15,38%)	17 (26,15%)	65 (100%)
Celkem	52 (33,77%)	47 (30,52%)	55 (35,71%)	154 (100%)

Zdroj: Konečný, 2011, str. 55

Ve výzkumu se tedy potvrdilo, že lhaní opačnému pohlaví je častější než lhaní osobám stejného pohlaví. Konečný (2011) jako jeden z motivů uvádí, že jde o zatraktivnění sebe

sama. Dále se autor věnuje lhaní o svém věku, kdy zjistil, že u mužů byl největší výskyt lhaní o svém věku ve skupině 12-18 let (26,5%) a 19-26 let (22,5%). Jak u mužů (4%), tak u žen (3,9%) byl nejnižší výskyt lhaní o svém věku ve věkové kategorii nad 27 let. Dále se respondenti dopouštějí lhaní o pohlaví. Nejčastěji se tohoto jevu dopouštějí mladí muži a mladé ženy na skupinovém chatu, muži také v počítačových hrách. Lidé se také dopouštějí lhaní o svém povolání, vzdělání, o svém příjmu či o svém vzhledu.

Tento výzkum Konečnému (2011) nepotvrdil, že ženy častěji mění svůj věk a vzhled. Částečně se potvrdilo, že muži budou mnohem více lhát o svém povolání, vzdělání i příjmu. Výsledky také ukázaly, že pokud ženy lžou, jedná se nejčastěji o svůj vzhled, pokud lžou muži, jedná se nejčastěji o jejich věk či povolání. Mladá dospělost se tedy podle Konečného (2011) zdá být obdobím významným pro lhaní na internetu, což může souviset s intenzitou navazování online vztahů.

II. Empirická část

7. Úvod do výzkumu

Práce se zaměřuje na vliv internetu a sociálních sítí na sebeidentifikaci ve spojení se sebehodnocením a sebepojetím dospívajících a na to, jaké časové rozmezí jedinci věnují internetovým stránkám. Dále se také zaměřuje na rizika, které nás mohou na sociálních sítích potkat a mohou mít vliv na utváření osobnosti jedince. Výzkum se tedy zabývá reakcemi účastníků na čas, množství a obsah užívání sociálních sítí a na obavy z tohoto užití. Dále bylo hodnoceno, jak dotazovaní respondenti vnímají svou osobnost na základě sebehodnotícího tvrzení. Práce se zaměřila na populaci u dospívající mládeže a zároveň hodnotila rozdíly mezi dívkami a chlapci. V rámci diskuze jsou předloženy výsledky a jejich interpretace, jejich porovnání s dosavadními studiemi, dále jsou v práci kriticky zmíněny limity studie, doporučení pro případné budoucí podobné práce a také jsme zahrnuli implikaci výzkumu. Výzkumnou metodou této studie bylo dotazníkové šetření, které bylo vytvořeno a administrováno pomocí webové stránky my.surveo.com. Respondenti byli osloveni prostřednictvím sdílení odkazu ve skupinách na Facebooku, které se zaměřují na vyplňování dotazníků. Dále také prostřednictvím známých, kteří jsou součástí facebookových skupin ze svých středních škol.

7.1. Cíl výzkumu a hypotézy

Cílem výzkumu je zjistit do jaké míry ovlivňují sociální sítě dospívající jedince v rámci české populace, jejich sebeidentifikaci v souvislosti sebehodnocení a množství času za den stráveném na sociálních sítích. Cílem je tedy zjistit, zda míra využívání sociálních sítí ovlivňuje pohled dotazovaných na sebe samotné, zda má vliv na jejich sebehodnocení. Dále se ve výzkumu zaměříme na rozdíly mezi dívkami a chlapci, tudíž dalším cílem je zjistit rozdíly ve využití sociálních sítí a sebehodnocení mezi pohlavím.

Hypotéza 1: Předpokládáme, že čím déle budou jedinci trávit čas na internetu, tím více bude ovlivněna míra sebeidentifikace.

Hypotéza 2: Předpokládáme, že pokud mají respondenti pocit, že jim nepřítomností na internetu něco uteče, mají větší tendenci k trávení většího množství času na internetu.

Hypotéza 3: Předpokládáme, že dívky budou kritičtější ke své osobnosti v porovnání s chlapci.

Hypotéza 4: V návaznosti na H3 předpokládáme, že dívky budou více sdílet své autoportréty.

Hypotéza 5: Na závěr očekáváme, že chlapci budou čelit menšímu množství nepříjemných zkušeností, v podobě útočných výroků na jejich osobu v rámci sociálních sítí.

7.2. Výzkumná metoda

V rámci studie byl náhodně vybraným adolescentům administrován dotazník na vliv internetu a sociálních sítí na sebeidentifikaci. Dotazník byl převzat a částečně poupraven z bakalářské práce Vliv sociálních sítí na vybrané aspekty sebepojetí u dospívajících dívek (Štěpanovská, 2020), která se dle názvu zaměřovala na vliv sociálních sítí na sebepojetí u dospívajících dívek. Dotazníkové šetření obsahovalo dvě části, celkově to činilo 24 otázek. Po úvodní informaci, že dotazník je zcela anonymní, získané informace nebudou nijak zneužity a budou sloužit pouze pro potřeby této práce, byl respondentům administrován dotazník, který zpočátku obsahoval krátkou demografii. Demografie zahrnovala otázku na pohlaví, věk a informaci, zda dotazovaní mají účet na některé sociální síti. Poté následovalo 11 otázek, které se zaměřovaly na intenzitu využívání sociálních sítí, dále na nejpoužívanější sociální síť, na obsah, který respondenti nejčastěji sdílí a vyhledávají nebo také na špatné zkušenosti v rámci využívání sociálních sítí.

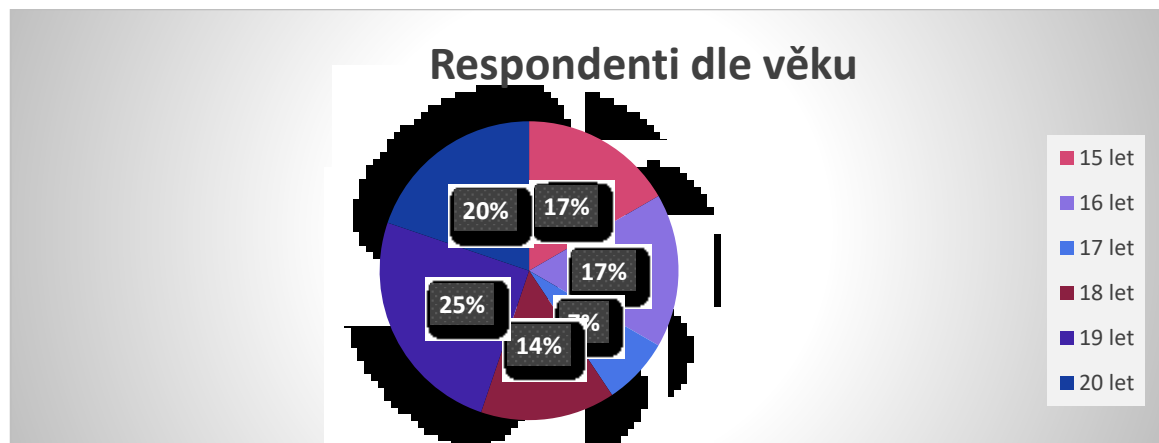
Druhá část dotazníku byla zaměřená na sebehodnocení účastníků výzkumu. Tato část obsahovala 11 tvrzení, které byli respondenty ohodnoceny na 4bodové škále od „souhlasím“ po „nesouhlasím“. Škály byly u pozitivních tvrzení, např. „Mám stejnou

hodnotu jako ostatní“, obodovány od čísla 1 (= souhlasím) po číslo 4 (= nesouhlasím) a u negativních tvrzení, např. „Někdy se cítím zbytečný/á“ naopak, tedy číslem 1 (= nesouhlasím) po číslo 4 (= souhlasím). Znamená to tedy, že čím má respondent nižší skóre, tím má vyšší sebehodnocení. V tomto případě jsme pro statistickou analýzu využili SPSS program, kde jsme udělali nejdříve Shapiro-Wilk test normality. Po zjištění, že získaná data tohoto výzkumu nemají normální rozložení, jsme pro zjištění výsledků skóre udělali neparametrický Mann-Whitney test a pro zjištění významných statistických rozdílů neparametrický Pearson Chí-square test. Také jsme se podívali na vztah některých otázek pomocí korelační analýzy.

7.3. Popis zkoumaného vzorku

Studie se celkově zúčastnilo 96 respondentů, z toho bylo 48 chlapců (50 %) a 48 dívek (50 %). Věk respondentů byl v rozmezí od 15 do 20 let, přičemž průměrný věk činil 17,7 (SD = 1,8) let viz graf č. 6.

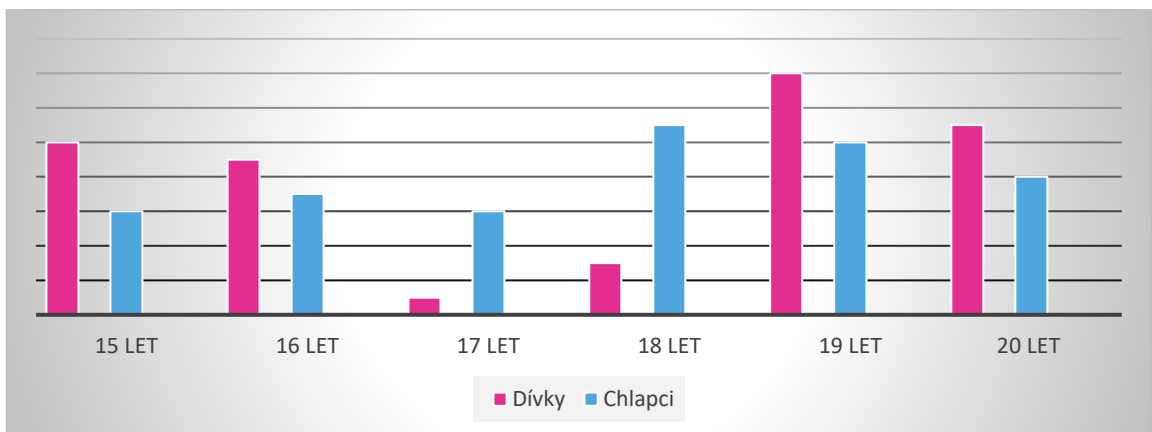
Graf č. 6

Průměrný věk chlapců byl 17,8 (SD = 1,6) let a průměrný věk dívek byl 17,7 (SD = 1,9) let (viz graf č. 7). Každý účastník byl v úvodu informován, že jeho/její odpovědi budou anonymní a výsledky studie nebudou využity pro nic jiného, než pro tuto diplomovou práci. Všichni účastníci výzkumu byly české národnosti. Inkluzivní kritéria zahrnovala

splnění věkového rozmezí 15-20 let, vlastnění účtu a aktivitu na sociálních sítích. Z původních 100 respondentů jsme vyřadili 4 respondenty, kteří přesahovali věkové rozmezí tohoto výzkumu. Z tohoto důvodu je počet dotazovaných N=96 (100%), kteří splňují věkovou kategorii a zároveň mají účet na sociálních sítích, tudíž nikdo další nebyl z výzkumu vyřazen.

Graf č. 7

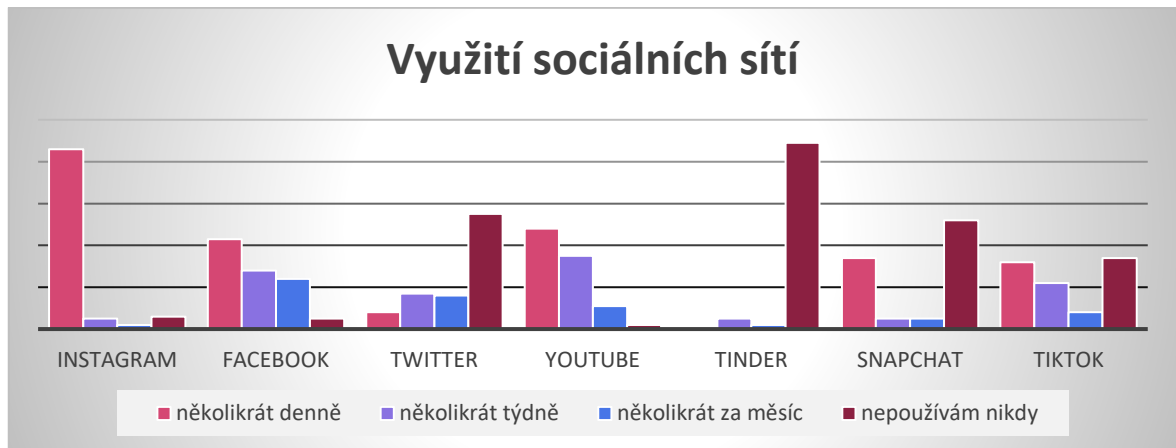
8. Výsledky výzkumu

Data byla zpracována ve statistickém programu SPSS pro popis celého vzorku a ověření hypotéz. Nejprve byla ověřena normalita rozložení dat pomocí Shapiro-Wilk testu normality. Vzhledem k výsledkům analýzy normality rozložení, následovala sada neparametrických testů zahrnující Spearmanův korelační koeficient pro ověření vztahů mezi proměnnými. Dále pak byl použit Mann-Whitney U test pro ověření rozdílů mezi jednotlivými skupinami a v neposlední řadě ověření rozdílů mezi skupinami u frekvenční analýzy bylo provedeno pomocí Pearson Chí-square testu.

8.1. Deskriptivní statistika

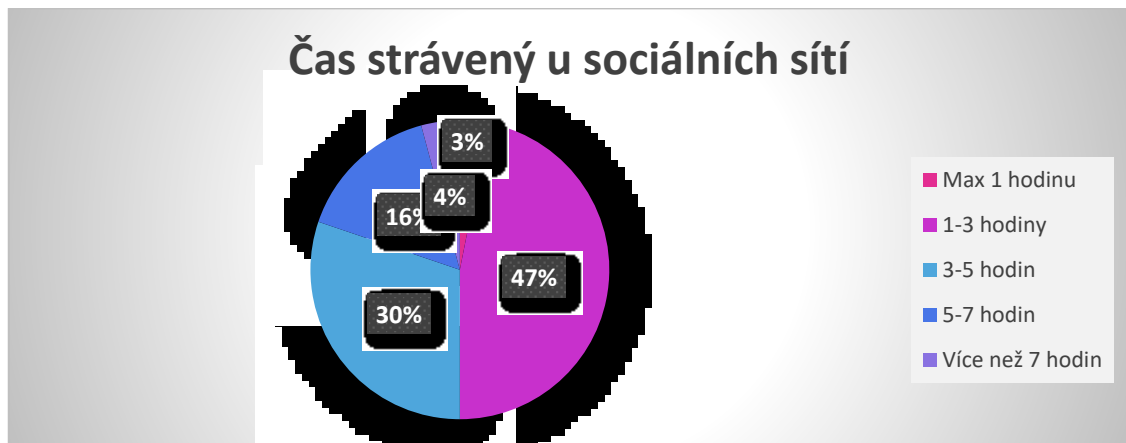
Respondentům byl předložen seznam konkrétních sociálních sítí, jednalo se o Instagram, Facebook, Twitter, YouTube, Tinder, Snapchat, TikTok. Respondenti byli dotazováni na typ sociální sítě, které využívají a na množství času, který na nich tráví, respektive na kterých tráví nejvíce času (viz graf č. 8). Z výsledků statistické analýzy vyplývá, že nejvíce používaná sociální síť u celkového počtu mladistvých v České republice je Instagram, u kterého vybralo možnost „několikrát denně“ až 83 (86,5%) účastníků, dále 5 (5,2%) respondentů vybralo „několikrát týdně“, 2 (2,1%) respondenti možnost „několikrát za měsíc“ a 6 (6,3%) možnost „nepoužívám nikdy“. Oproti tomu Tinder, byl jako sociální síť uživateli nejméně využíván. Možnost „několikrát denně“ nevybral ani jeden (0%) účastník a naopak jako „nepoužívám nikdy“ odpovědělo 89 (92,7%) respondentů. Dále pak sociální síť Facebook využívá několikrát denně 43 (44,8%) dotazovaných, Twitter využívá několikrát denně pouze 8 (8,3%) respondentů, YouTube 48 (50%) respondentů, Snapchat 34 (35,4%) a TikTok využívá několikrát denně 32 (33,3%) respondentů.

Graf č. 8

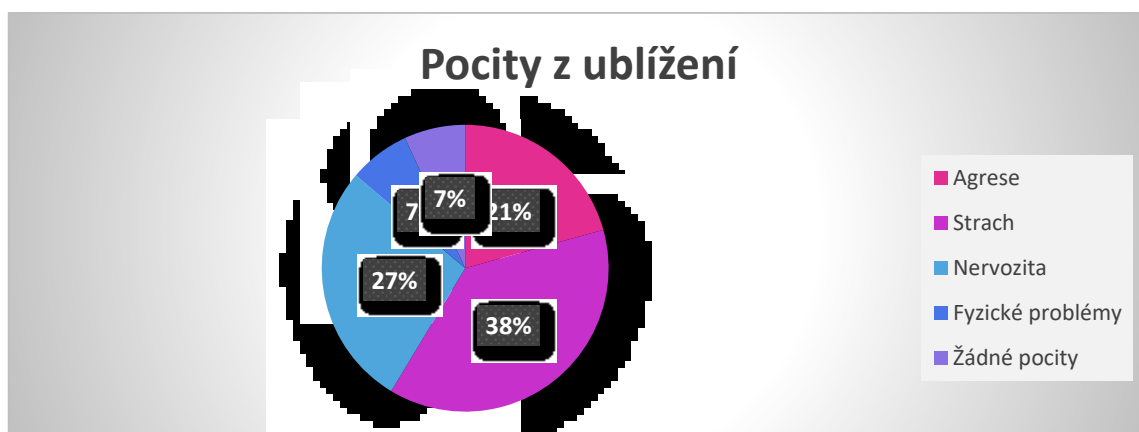
Předmětem tohoto výzkumu byla také analýza konkrétního času stráveného na sociálních sítích. Nejvíce respondentů tráví 1-3 hodiny denně (46,9%), dále 3-5 hodin denně (30,2%), 5-7 hodin denně (15,6%), pouhé 4% z respondentů více než 7 hodin a 3% z respondentů maximálně 1 hodinu (viz graf č. 9).

Graf č. 9

Dále nás zajímalo, zda je na internetu dospívajícím nějak ubližováno. Z našich respondentů na tuto otázku odpovědělo „ano“ 17 (17,7%) dotazovaných, nejvíce v nich tento jev vyvolává strach a nervozitu (viz graf č. 10).

Graf č. 10

Druhá část výzkumu byla zaměřená na sebeidentifikaci, v podobě sebepojetí a sebehodnocení účastníků výzkumu. Tabulka č. 4 nám ukazuje, že se skóre pohybovalo v rozmezí 11-38, při čemž průměr byl 21,63 (SD=6,991). V následující kapitole se podíváme na rozdíl skóre u chlapců a dívek.

Tabulka č. 4

	Mean	Median	Variance	SD	Min	Max	Šikmost	Špičatost
Sebeidentifikace	21,63	20,50	48,868	6,991	11	38	,540	- 0, 421

Poznámka: Mean = průměr, Median = prostřední hodnota, Variance = rozptyl, SD = směrodatná odchylka, Min = minimální hodnota, Max = maximální hodnota, Šikmost = zjišťuje, zda jsou hodnoty rozloženy okolo průměru symetricky, Špičatost = porovnáva koncentraci hodnot blízko průměru a dále od něj.

8.2. Rozdíly mezi skupinami

Soubor obsahoval dohromady N=96 respondentů, kteří byli na základě pohlaví rozděleni do dvou skupin. Rozdělení do skupin bylo rovnoměrné, tudíž dívek bylo N=48 a chlapců také (N=48). U získaných dat byl proveden Shapiro-Wilk test normality (tabulka č. 5) pro ověření normality dat. Výsledky tohoto testu ukázaly, že rozložení dat nebylo

normální ($p = 0,002$). Z tohoto důvodu jsme pro další statistické analýzy použili neparametrické testy.

Tabulka č. 5: Shapiro-Wilk test normality

	Statistic	df	Sig.
Sebeidentifikace	,0954	96	,002

Poznámka: Normalita je kladná na hladině $p > 0,05$; df = percentil rozdělení chí-kvadrát o pěti stupních volnosti; sig. = signifikance, neboli p hodnota.

Cílem výzkumu bylo také zjistit rozdíly mezi dívkami a chlapci v sebeidentifikaci a v užívání sociálních sítí. Pro ověření rozdílu mezi pohlavími byl zvolen neparametrický Mann-Whitney U test. Průměrné skóre sebeidentifikace u chlapců bylo 20,25 (SD = 7,13) bodů, oproti tomu u dívek hladina sebeidentifikace průměrně dosahovala 23,00 (SD = 6,64) bodů (viz tabulka č. 7), tudíž chlapci vykazují vyšší míru sebehodnocení. Výsledky statistické analýzy poukázaly na statisticky významný rozdíl ($p = 0,028$) mezi chlapci a dívkami. Vedle rozdílů mezi pohlavími jsme se zaměřili i na dvě věkové skupiny, a to na skupinu 15-17 let a skupinu 18-20 let. V tabulce č. 6 můžeme vidět, že pomocí Mann-Whitney U testu nebyl mezi skupinami nalezen statisticky významný rozdíl ($p = 0,415$).

Tabulka č. 6

	N	Statistic	Sig.
Pohlaví	96	1451,500	,028
Věk	96	1220,500	,415

Poznámka: Rozdíl mezi pohlavím je statisticky významný na hladině $p < 0,05$.

Tabulka č. 7

Sebeidentifikace	Mean	Median	Variance	SD	Min	Max	Šikmost	Špičatost
Chlapci	20,25	19	50,830	7,130	11	38	,808	-0,042
Dívky	23	24	44,085	6,640	12	38	,401	-0,404

Poznámka: Mean = průměr, Median = prostřední hodnota, Variance = rozptyl, SD = směrodatná odchylka, Min = minimální hodnota, Max = maximální hodnota, Šikmost = zjišťuje, zda jsou hodnoty rozloženy okolo průměru symetricky, Špičatost = porovnává koncentraci hodnot blízko průměru a dále od něj.

Abychom zjistili, zda jsou rozdíly mezi chlapci a dívkami statisticky významné i u dalších položek dotazníku, použili jsme u frekvenčních otázek, kde bylo možné zadat pouze jednu odpověď, Pearson Chi-square test. První otázka, kterou jsme se zabývali, zjišťovala čas strávený u konkrétních sociálních sítí. Statisticky významný rozdíl mezi pohlavími byl nalezen pouze u sociální sítě YouTube ($p = 0,011$), kdy 32 (66,7 %) chlapců z celkové počtu $N=48$ používá tuto sociální síť několikrát denně, tudíž významně častěji než dívky (33,3%), jak vidíme v tabulce č. 8. U sociálních sítí Instagram ($p = 0,441$), Facebook ($p = 0,082$), Twitter ($p = 0,695$), Tinder ($p = 0,900$), Snapchat ($p = 0,371$) a TikTok ($p = 0,757$) výsledky statistické analýzy neukázaly statisticky významný rozdíl mezi pohlavími. Avšak Facebook, Snapchat a TikTok vykazují rozdíl ve věkových kategoriích 15-17 let a 18-20 let (viz tabulka č. 9). Při čemž Facebook využívá několikrát denně statisticky významně více dotazovaných nad 18 let (56,1%, $p < 0,001$) a Snapchat ($p < 0,001$) s Tiktokem ($p < 0,001$) využívá několikrát denně naopak významně více dotazovaných ve věkovém rozmezí 15-17 let (Snapchat 59% a TikTok 31,6%).

Tabulka č. 8

YouTube	Několikrát denně	Několikrát týdně	Několikrát za měsíc	Nepoužívám nikdy	Celkem	Sig.
Chlapci	32 (66,7%)	12 (25%)	3 (6,2%)	1 (2,1%)	48 (100%)	,011
Dívky	16 (33,3%)	23 (47,9%)	8 (16,7%)	1 (2,1%)	48 (100%)	

Poznámka: Rozdíl mezi pohlavím je statisticky významný na hladině $p < 0,05$.

Tabulka č. 9

Facebook	Několikrát denně	Několikrát týdně	Několikrát za měsíc	Nepoužívám nikdy	Celkem	Sig.
15-17 let	9 (23,1%)	9 (23,1%)	17 (43,6%)	4 (10,3%)	39 (100%)	,000
18-20 let	32 (56,1%)	18 (31,6%)	6 (10,5%)	1 (1,8%)	57 (100%)	
Snapchat						
15-17 let	23 (59%)	3 (7,7%)	3 (7,7%)	10 (25,6%)	39 (100%)	,000
18-20 let	11 (19,3%)	2 (3,5%)	2 (3,5%)	42 (73,7%)	57 (100%)	
TikTok						
15-17 let	18 (31,6%)	12 (30,8%)	4 (10,3%)	5 (12,8%)	39 (100%)	,002
18-20 let	14 (24,6%)	10 (17,5%)	4 (7%)	29 (50,9%)	57 (100%)	

Poznámka: Rozdíl mezi věkovými kategoriemi je statisticky významný na hladině $p < 0,05$.

Dalším cílem výzkumu bylo ověřit, k jaké činnosti účastníci sociální sítě využívají. Respondenti mohli zadat více odpovědí a měli na výběr z možností „osobní využití“, což zahrnuje své vlastní zájmy, sledování známých osobností či udržování vztahu s přáteli. Dále měli na výběr možnost „práce do školy“ zahrnující vyhledávání podkladů, výzkum pomocí sociálních sítí atd. Na internetu je mnoho videí v podobě jazykových či jinak vzdělávacích kurzů, a tak poslední možností bylo také „sebevzdělání“. Výsledky frekvenční analýzy poukázaly na to, že respondenti sociální sítě nejvíce využívají pro „osobní využití“,

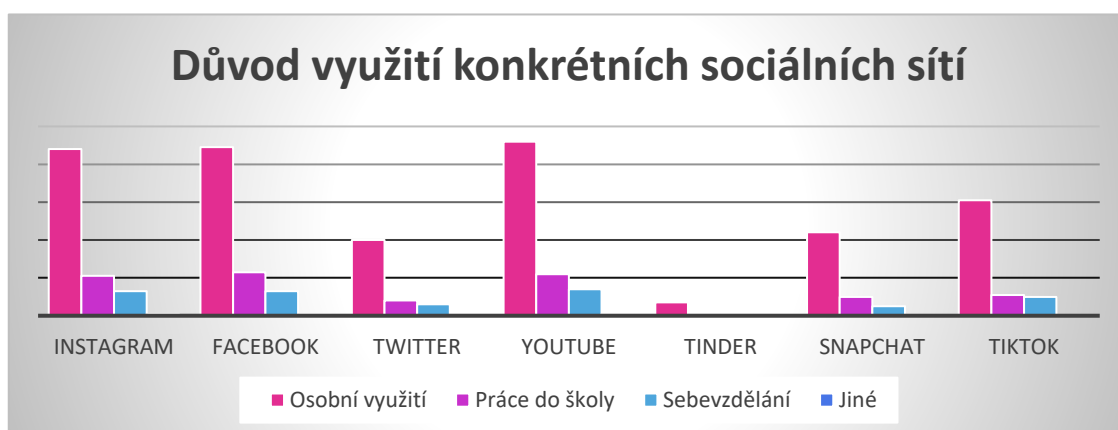
u chlapců takto odpovídalo 46 ze 48 (95,8%) dotazovaných a u dívek 48 tedy 100%. Dále sociální sítě také využívají k práci do školy, chlapců takto odpovídalo 12 ze 48 (25%) a dívek 11 (22,9%) a sebevzdělání v podobě například jazykových kurzů, kde takto odpovídalo 9 (18,8%) chlapců a u 5 (10,4%) dívek (viz tabulka č. 10).

Tabulka č. 10

	Chlapci	Dívky
Osobní využití	46 (95,8%)	48 (100%)
Práce do školy	12 (25%)	11 (22,9%)
Sebevzdělání	9 (18,8%)	5 (10,4%)
Jiné		1 (2,1%)

V souvislosti na předchozí otázku jsme se podívali také na to, s jakým záměrem užívají konkrétní sociální síť (viz graf č. 11). Na základě frekvenční statistické analýzy pro osobní využití respondenti nejvíce užívají Youtube (95,8%), Facebook (92,7%) a Instagram (91,7%), což se vzhledem ke konceptu těchto serverů dalo předpokládat.

Graf č. 11

Rozdíly mezi skupinami byly pomocí Pearson Chi-square testu ověřovány i pro další otázky týkající se času stráveného na sociálních sítích či strachu z toho, že něco za jejich

nepřítomnosti zmeškají. Ptali jsme se také na to, zda sdílí nějaký obsah za účelem, aby se ostatním zalíbili a také na to, jestli se setkali s virtuálním ublížením. Avšak u žádné z těchto položek nebyl nalezen statisticky významný rozdíl mezi pohlavím, ani mezi věkovými kategoriemi ($p > 0,05$; viz tabulka č. 11).

Tabulka č. 11

	Sig. Pohlaví	Sig. Věk
Kolik času denně trávíte sociálními sítěmi?	,063	,405
Máte obavu, že něco za své nepřítomnosti promeškáte?	,068	,802
Sdílíte obsah, abyste byli „in“?	,175	,145
Ublížil Vám někdo skrze sociální síť?	,423	,952

Poznámka: Rozdíl mezi pohlavím a mezi věkovými kategoriemi je statisticky významný na hladině $p < 0,05$.

V rámci výše zmíněných otázek jsme se podívali na souvislosti vztahu otázky o času stráveném na sociálních sítích a otázky o obavě, že za jejich nepřítomnosti na sociálních sítích něco zmeškají (viz tabulka č. 12). Respondenti nejčastěji odpovídali možností „spíše ne“, neboli spíše nemají strach, že něco promeškají a zároveň nejtypičtější časové rozmezí bylo 1-3 hodiny denně.

Tabulka č. 12

	Ano	Spíše ano	Spíše ne	Ne	Celkem
Max 1 hod				3 (3,1%)	3 (3,1%)

1-3 hodiny	3 (3,1%)	11 (11,5%)	19 (19,8%)	12 (12,5%)	45 (46,9%)
3-5 hodin	5 (5,2%)	3 (3,1%)	16 (16,7%)	5 (5,2%)	29 (30,2%)
5-7 hodin	3 (3,1%)	5 (5,2%)	6 (6,3%)	1 (1%)	15 (15,6%)
Více než 7 hod			2 (2,1%)	2 (2,1%)	4 (4,2%)
Celkem	11 (11,5%)	19 (19,8%)	43 (44,8%)	23 (24%)	96 (100%)

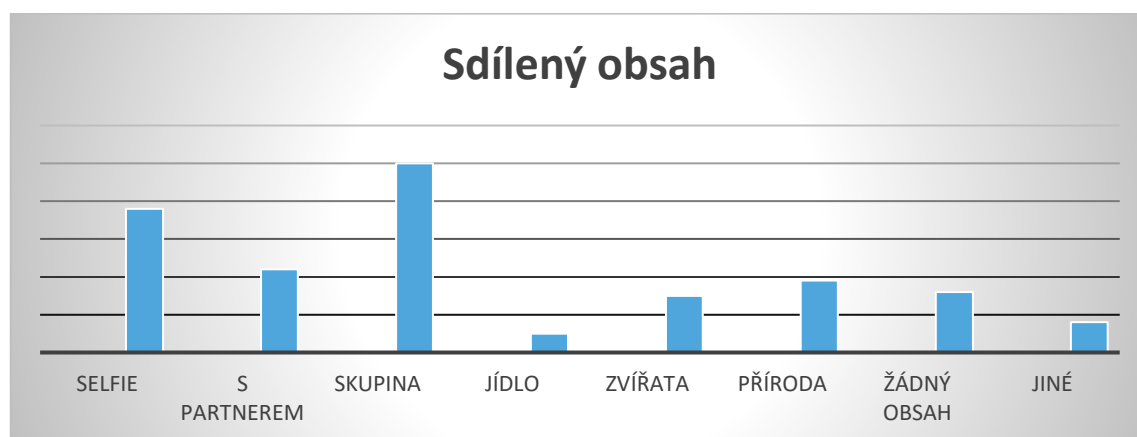
Před tím, než se podíváme, jaký obsah dospívající sdílí, se zaměříme na to, jaký obsah na sociálních sítích naopak vyhledávají. Respondenti měli na výběr z několika možností, při čemž mohli zadat více odpovědí. Nejvíce uváděli možnost „osobní život ostatních“ (51%), druhá nejčastější možnost byla „kultura“, zahrnující poslech hudby či vyhledávání filmů (49%), a také možnost „sport“ (45,8%). Dívky na základě frekvenční analýzy nejvíce vynikaly ve vyhledávání osobního života ostatních uživatelů (70,8%) a ve vyhledávání módních a kulinářských příspěvků (56,3%). Chlapci se na druhou stranu zaměřovali nejvíce na vyhledávání sportovních (66,7%) a humorných (54,2%) příspěvků (viz tabulka č. 13).

Tabulka č. 13

	Chlapci	Dívky
Osobní život ostatních	15 (31,2%)	34 (70,8%)
Kultura (hudba, filmy)	21 (43,8%)	26 (54,2%)
Sport	32 (66,7%)	12 (25%)
Móda, kosmetika	2 (4,2%)	15 (31,2%)
Jídlo	4 (8,3%)	12 (25%)
Cestování	11 (22,3%)	11 (22,3%)
Humor	26 (54,2%)	20 (41,7%)
Jiné	3 (6,3%)	1 (2,1%)

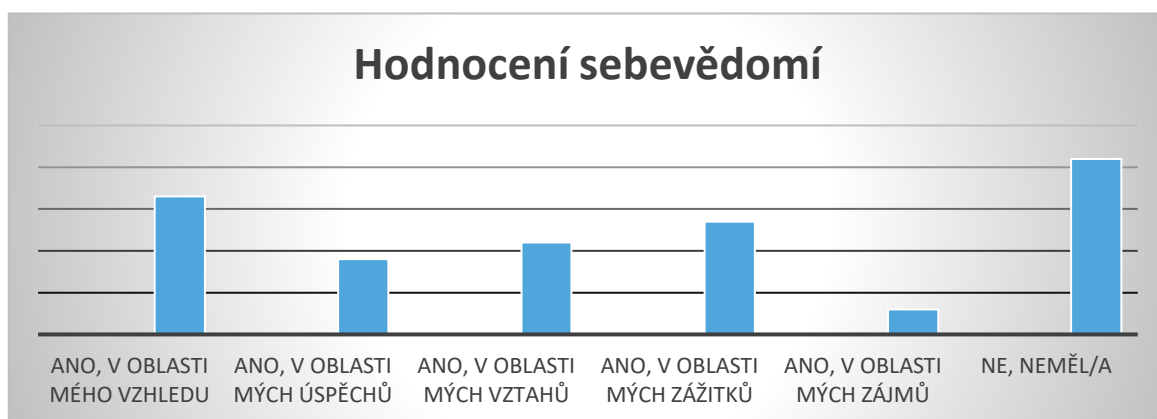
V otázce, jaký obsah dospívající sdílí, dostali respondenti opět na výběr z více možností, při čemž mohli znovu vybrat více variant. Opět na základě frekvenční analýzy nejvíce dospívající sdílí skupinové fotografie (52,1%) a autoportréty v podobě „selfie“ (39,6%). V grafu č. 12 vidíme jako třetí nejčastější možnost „fotografie s partnerem/partnerkou“ (22,9%), dále možnost fotografie přírody (19,8%), žádný obsah (16,7%), fotografie zvířat (15,6%), fotografie jídla (5,2%) a možnost „jiné“ uvedlo 8,3%, což zahrnovalo např. osobní výtvarná tvorba, složená hudba či fotografie ze sportu.

Graf č. 12

Také se podíváme na graf č. 13, který nám ukazuje míru hodnocení sebevědomí podle respondentů. Na výběr měli možnost „ano“, u které bylo také na výběr z různých oblastí, a to z oblasti vzhledu, úspěchů, zážitků, zájmů a vztahů a možnost „ne, neměl/a“ (tedy neměli nikdy pocit nízkého sebevědomí). Dospívající celkově odpovídali na tuto otázku častěji jako „ano, v oblasti...“ (47,9%) než možností ne, neměl/a (43,8%), s tím, že chlapci na otázku „Měl/a jste někdy v nějaké oblasti malé sebevědomí?“ vybrali odpověď „ne, neměl/a“ častěji (62,5%) než dívky (25%). Respondentky jako nejkritičtější oblast vyhodnotily na základě frekvenční analýzy oblast vzhledu (56,3%) a oblast zážitků (39,6%).

Graf č. 13

V rámci těchto dvou otázek jsme srovnali dvě proměnné, a sice sdílení konkrétního obsahu v návaznosti na míru sebehodnocení. Nejdříve se podíváme na to, co dívky na základě frekvenční analýzy nejčastěji sdílí v souvislosti s tím, jakou možnost vybraly v otázce na hodnocení sebevědomí a poté na chlapce. V tabulce č. 14 a 15 můžeme vidět nejvýznamnější výsledky v tom, že dívky sdílí nejčastěji své autoportréty (47,9%) a skupinové fotografie (52,1%), i přesto, že hodnotily jako největší újmu jejich sebevědomí oblast vzhledu (56,3%). I chlapci sdílí nejčastěji své autoportréty (31,2%) a skupinové fotografie (52,1%), akorát s tím rozdílem, že oproti dívkám otázku o sebehodnocení vyhodnocovali nejčastěji odpovědí, že nemají nízké sebevědomí.

Tabulka č. 14: Dívky

	Autoportrét	Fotografie s partnerem	Skupinové fotografie	Fotografie jídla	Fotografie zvířat	Fotografie přírody	Žádný obsah	Jiné
V oblasti vzhledu	17 (35,4%)	8 (16,7%)	16 (33,3%)	3 (6,3%)	5 (10,4%)	8 (16,7%)	3 (6,3%)	1 (2,1%)
V oblasti úspěchů	6 (12,5%)	2 (4,2%)	4 (8,3%)		4 (8,3%)	3 (6,3%)	2 (4,2%)	1 (2,1%)
V oblasti vztahů	11 (22,9%)	3 (6,3%)	12 (25%)	1 (2,1%)	2 (4,2%)	4 (8,3%)		1 (2,1%)
V oblasti zážitků	13 (27,1%)	6 (12,5%)	13 (27,1%)	2 (4,2%)	5 (10,4%)	5 (10,4%)	1 (2,1%)	
V oblasti zájmů	2 (4,2%)	1 (2,1%)	1 (2,1%)	3 (6,3%)	1 (2,1%)	2 (4,2%)	1 (2,1%)	
Nemá nízké sebevědomí	3 (6,3%)	4 (8,3%)	5 (10,4%)		5 (10,4%)	3 (6,3%)	2 (4,2%)	1 (2,1%)

Tabulka č. 15: Chlapci

	Autoportrét	Fotografie s partnerem	Skupinové fotografie	Fotografie jídla	Fotografie zvířat	Fotografie přírody	Žádný obsah	Jiné
V oblasti vzhledu	2 (4,2%)	1 (2,1%)	2 (4,2%)				2 (4,2%)	
V oblasti úspěchů	3 (6,3%)	2 (4,2%)	4 (8,3%)			1 (2,1%)	1 (2,1%)	
V oblasti vztahů	1 (2,1%)	1 (2,1%)	2 (4,2%)			1 (2,1%)	1 (2,1%)	2 (4,2%)
V oblasti zážitků	1 (2,1%)	2 (4,2%)	3 (6,3%)			3 (6,3%)	1 (2,1%)	1 (2,1%)
V oblasti zájmů							1 (2,1%)	
Nemá nízké sebevědomí	11 (22,9%)	6 (12,5%)	18 (37,5%)	1 (2,1%)	2 (4,2%)	3 (6,3%)	5 (10,4%)	3 (6,3%)

8.3. Korelační analýza

Vzhledem k tomu, že výsledky testu normality poukázaly na to, že rozložení dat nebylo normální ($p < 0,05$), pro ověření korelačních vztahů mezi proměnnými byl použit neparametrický Spearmanův korelační koeficient. Zaměřovali jsme se na korelaci mezi sebeidentifikací a množstvím času stráveným na sociálních sítích a sebeidentifikací a obsahu sdíleném na sociálních sítích z důvodu být tzv. „in“. Ani u jedné položky nepoukázaly výsledky korelační analýzy na statisticky významný vztah (viz tabulka č. 16).

Tabulka č. 16: Korelační analýza celého souboru (N=96)

Sebeidentifikace	N	Korelační koeficient	Sig.
Čas strávený na sociálních sítích	96 (100%)	,100	,333
Obsah sdílený na sociálních sítích	96 (100%)	,007	,950

Poznámka: Korelace jsou statisticky významné na hladině $p < 0,05$

9. Diskuze

Výsledky, které nám poskytla korelační analýza, nám ukázaly, že neexistuje významný vztah mezi sebeidentifikací a časem stráveným na sociálních sítích, což vyvrací naši první hypotézu (H1). Výsledky korelační analýzy také poukázaly na to, že neexistuje ani vztah mezi sebeidentifikací a obsahem, který dotazující sdílí. Předpokládáme, že v současné době jsou sociální sítě pro dospívající každodenní aktivitou a tudíž strávený čas na nich jejich sebehodnocení nijak významně neovlivňuje.

V rámci našich zařazených sociálních sítí, tudíž Instagram, Facebook, Twitter, YouTube, Snapchat a TikTok, nám výsledky ukázaly, že nejpoužívanější sítí dle našich adolescentních respondentů je Instagram. Příčinou může být vzestup této sítě a „utlačení“ Facebooku do pozadí, což dokazuje výzkum Ryse (2020), který říká, že skoro polovina z jeho dotazovaných Facebook už vůbec nevyužívá. Naopak nejméně používanou sítí je Tinder, jakožto seznamovací portál. Tudíž soudíme, že dospívající využívají sociální sítě se záměrem zábavy a kontaktu s přáteli, nikoli s hlavním záměrem navazování partnerských vztahů. Výsledky také pomocí frekvenční analýzy ukázaly, že konkrétně stránku YouTube využívá častěji více chlapecká část respondentů než ta dívčí. Tento výsledek se dal očekávat vzhledem ke spoustě herních videí, které na tomto serveru vynikají. Jelikož výsledky v těchto otázkách neukazovaly mnoho statisticky významných rozdílů mezi pohlavím, podívali jsme se také na rozdíl mezi věkovými kategoriemi a to v rozmezí 15-17 let, tudíž pod hranicí plnoletosti a ve věkovém rozmezí 18-20 let, tedy nad hranicí plnoletosti. V této souvislosti nám vyšel statisticky významný rozdíl v této kategorii u stránky Facebook, kterou využívá více lidí ve věkovém rozmezí 18-20 let a u stránek Snapchat a TikTok, kterou naopak využívá více lidí ve věkovém rozmezí 15-17 let.

Čas strávený na sociálních sítích (nikoli na internetu celkově) se nejčastěji pohybuje v rozmezí 1-3 hodiny denně. Na základě srovnání dvou proměnných jsme zjistili, že pokud dotyční nemají strach, že za jejich nepřítomnosti něco zmeškají, nemají takovou tendenci

trávit na sociálních sítích mnoho času během dne a naopak, což potvrzuje naši hypotézu, že pokud mají pocit, že jim něco za jejich nepřítomnosti uteče, budou trávit na sociálních sítích více času (H2). Čas na sociálních sítích tráví povětšinou z důvodu osobního využití, zahrnující vlastní zájmy, zábavu, navštěvování profilů a stránek ostatních uživatelů a udržování vztahů s přáteli či s rodinou. V souvislosti s tím nám výsledky ukázaly, že dívky se nejvíce zajímají o osobní život ostatních, sledují, co jejich oblíbenci rádi dělají, jaké produkty používají nebo, co nosí za oblečení. S čímž souvisí, že také často vyhledávají módu a dále různé stránky zaměřené na jídlo a vše okolo něj. Chlapci na druhou stranu nejčastěji vyhledávají sport a humorné příspěvky. Čas na sociálních sítích také tráví sdílením různého obsahu, po většinu času jsou to skupinové fotografie a autoportréty (selfie), přičemž dívky sdílejí častěji své autoportréty než chlapci (H4), i přesto, že vykazují známky nižšího sebevědomí, a to především v oblasti vzhledu, opět častěji než chlapci (H3).

V návaznosti na to jsme se podívali na rozdíly mezi dívkami a chlapci v rámci sebehodnocení. Po vyhodnocení Shapiro-Wilk testu normality jsme zjistili, že naše data nejsou v normálním rozpoložení a proto byl využit neparametrický Mann-Whitney test. Na základě tohoto výsledku chlapci vykazují významně nižší skóre na zvolené škále, tudíž vykazují významně vyšší skóre sebeidentifikace než dívky, tedy mají pozitivnější sebehodnocení. Pomocí Pearsonova Chí Square testu jsme dle výsledků nezjistili žádný statisticky významný rozdíl mezi pohlavím u otázky, zda sdílejí obsah za účelem, aby byli tzv. „in“, neboli aby něčím zaujali a byli tak lépe hodnoceni v pohledu ostatních. Dále nevyšel statisticky významný rozdíl mezi pohlavím ani u otázky, zda jim bylo někdy ublíženo v rámci sociálních sítí, což vyvrací naši poslední hypotézu (H5).

Studie Štěpanovské (2020) se zaměřovala na stejné téma jako naše studie, avšak se zaměřením pouze na dívky. Konkrétní název výzkumu zní „Vliv sociálních sítích na vybrané aspekty sebepojetí u dospívajících dívek“. Autorka zjišťovala, zda intenzita využívání,

vyhledávaný obsah a sociálně patologické chování na sociálních sítích mají nějaký vztah se sebedojetím. Věk respondentek (N=125) se pohyboval ve věkové rozmezí 14-18 let (průměr 16,4 let). Dívky podle Štěpanovské (2020) tráví na sociálních sítích nejčastěji 1-3 hodiny denně (40,8%), což potvrzují i naše výsledky. Výsledky vztahu mezi intenzitou času stráveném na sociálních sítích a sebedojetím v této studii ukazují, že čím více vzrůstá čas na internetu, tím mají dívky nižší sebehodnocení. Dále autorka zjistila, že vyhledávaný obsah nemá souvislost se sebehodnocením dívek, podle výsledků však nízké sebehodnocení nejvíce projevují dívky, které konzumují sexuální obsah (42,9%). Také v rámci sociálně patologického chování výsledky ukazují, že online sexuální obtěžování má větší dopad na nižší sebehodnocení.

Studie Adámkové, Junové a Stašové z roku 2009 zaměřená na vzory mládeže ukazuje, že 21% (N= 762) respondentů sleduje své vzory z důvodu toho, jak vypadají, což může souviset s našimi výsledky, že respondentky v rámci našeho výzkumu mají nízké sebehodnocení nejčastěji v oblasti vzhledu, jelikož se na něj často upínají. Dále také studie EU Kids Online II z roku 2010 potvrzuje, že 46% (N=1009) respondentů navazuje kontakty v online prostředí, což může vzhledem k nebezpečnosti tohoto jevu vést k ublížení na sociálních sítích, jak odpovědělo v našem výzkumu 17,7% (N=96) respondentů. Výzkum Hanusové z roku 2012 vyvozuje, že 92,9% (N=98) respondentů využívá sociální sítě kvůli komunikaci s přáteli, což koresponduje s tím, že respondenti v našem výzkumu udávali důvod využití sociálních sítí nejčastěji za účelem osobního využití, zahrnující právě komunikaci s přáteli. Studie Ryse (2020) potvrzuje naše výsledky, že současnou nejpoužívanější sociální sítí je Instagram (70,4%, N=416).

Výsledky našeho výzkumu mohly být ovlivněny současnou celosvětovou krizí v souvislosti koronaviru Covid-19. Žáci a studenti mají distanční výuku prostřednictvím online serverů. Z tohoto důvodu jsou ještě mnohem více upoutaní k telefonům a počítačům než dříve. Dalším důvodem byl také zákaz vycházení ve večerních hodinách a

omezení přístupu k destinacím, které se v normálním stavu mohou navštěvovat. Také byl omezený přístup k jednotlivým obchodům, což vedlo k častějšímu online nakupování a stoupl i tak čas využívání internetu. Rozhlasové stránky dokazují, že za poslední rok tak vzrostl objem přenesených dat až o 66 až 71%. Dalším z důvodů může být také získávání informací k současné pandemii z informačních stránek na některých ze sociálních sítí (např. Instagram či Twitter).

9.1. Implikace výzkumu

Jedním z výsledků, který jsme v tomto výzkumu objevili, se týká nejvíce využívané sociální sítě dle našich dotazovaných, tedy Instagram. Tato aplikace se vynalezla později než dosud nejpoužívanější Facebook, ale postupem času se dostala do popředí (v důsledku toho tuto aplikaci Facebook odkoupil za 1 miliardu dolarů). Výzkum ryse (2020) ukázal, že až 47,6% dotazovaných (N= 416) Facebook už vůbec nevyužívá. Největší dominantou Instagramu je sdílení fotografií a videí, jak už na svou osobní stránku, nebo do „instagram stories“, které jsou viditelné pouze 24 hodin. Lidé se z aplikace většinou neodhlašují a přesto, že ji zrovna nemají otevřenou, dostávají upozornění, které je drží neustále online (Karová, 2020), což může být jeden z důvodů proč je tato aplikace jedna z nejpoužívanějších. Hlavním důvodem oblíbenosti této aplikace jsou však především její různorodé funkce. Instagram není využíván pouze pro sdílení a vyhledávání obsahu, ale také pro komunikaci s přáteli nebo vytvoření pracovního profilu, prostřednictvím kterého mohou uživatelé propagovat svou firmu či své produkty. Nově je zde také funkce „Reels“, která obsahuje sestříhaná videa, založená na principu těch, jež se produkují na TikToku. Stránka nabízí i filtry na příspěvky v podobě různých efektů, které mohou zakrýt jisté nedokonalosti uživatelů. Tato umělá „dokonalost“ může ovlivnit spoustu ostatních lidí, kteří se s ní mohou začít porovnávat, jak už se jedná o jejich vzhled, nebo také o počet sledujících nebo navštěvovaných destinací, které si mnozí nemohou dovolit. *„Klíčové je především nekonzumovat, naučit se Instagram používat tak, abychom tam strávili co*

nejméně času. Věřím tomu, že kdyby u každé fotky byl schovaný počet lajků a sledujících, najednou by v zásadě nebyl žádný problém.“ (Ludwig 2018, In Aktuálně.cz). Tato posedlost „dokonalostí“ může vést k našemu dalšímu výsledku, který zjišťuje fakt, že dívky jsou kritičtější ke svému vzhledu než chlapci.

Je známo, že dívky jsou většinou více citlivé než chlapci. Mají tendenci si brát věci osobně, být paranoidní a v důsledku o sobě mohou začít často pochybovat. Z neurofysiologického hlediska se jedná o různost anatomie a fyziologie jedince, čemuž odpovídá i úloha muže a ženy při společném životě (Vyskočil, 2016). Sekalová (2009) ve své studii zmiňuje, že i tělo podléhá medializaci. Novodobý ideál, který se prosazuje na sociálních sítích je štíhlost, atraktivnost a úspěšnost. Dívky se tak, co nejvíce zaměřují na své tělo a chtějí dosáhnout stejného úspěchu. Tento jev může být podložen drastickými dietami a přílišnou fyzickou zátěží, při čemž se dívky (ale i chlapci) mohou dostat až k poruše příjmu potravy. Procházková (2012) ve své práci potvrzuje, že 18% (N=100) dívek jsou se svou postavou nespokojeny. Psycholožka Dostálová (2017) potvrzuje, že se dospívající hodně porovnávají mezi sebou a také je ovlivňuje vliv okolí a médií a za aktuální považuje též kult štíhlého těla. Na sociálních sítích se objevují také fotografie žen, které jsou po některé z plastických úprav, avšak tyto úpravy nepřiznají. I to může být jedna z příčin, kdy se dívky srovnávají s tzv. „falešnou dokonalostí“.

V návaznosti na to se dostáváme k dalšímu výsledku plynoucího z tohoto výzkumu, který potvrzuje, že dívky mají potřebu sdílet své fotografie (ať už autoportréty nebo skupinové fotografie) napříč předešlým výsledkům. Můžeme to vyhodnotit jako následek určité kompenzace své nespokojenosti. Dnešní efekty se už nepohybují pouze v úpravách barev, světel a stínů, ale také dokážou zúžit nos či zvětšit rty a oči. Použitím těchto úprav, které jsou na sociálních sítích zdarma k dispozici, můžou uživatelé sdílet své fotografie, aniž by na nich vypadali stejně jako v realitě a budou za ně dostávat kladné hodnocení.

V našem výzkumu také vyšlo, že chlapci mají celkově vyšší sebehodnocení než dívky. Orel a kol. (2015) se ve své studii zaměřovali na rozdíly sebepojetí u dívek a chlapců. Respondenti byli čeští občané ve věku 9-21 let, N=4901, z čehož bylo 54% dívek/žen a 45,8% chlapců/mužů. Statistická analýza ve výzkumu ukazuje, že mezi pohlavím je významný rozdíl v pěti škálách, tedy v celkovém skóre, v přizpůsobivosti, v intelektovém a školním postavením, v nepodléhání úzkosti a ve štěstí a spokojenosti. Výsledky ukazují, že dívky mají hlubší pocity nejistoty, což potvrzuje i naší studii. Orel a kol. (2015) ve své studii zmiňují výzkum Hartera (1982, Marsha a Jacksona (1986) a Marsha (1987), který se zabýval specifickému sebepojetí u chlapců a dívek. Rozdíly našli převážně v oblasti fyzického sebepojetí, kterým dominovali chlapci. Dívky naopak dominovali v intelektovém sebepojetí. Langmeier a Krejčířová (2006) uvádějí, že v období dospívání obecně dochází k poklesu úrovně sebehodnocení. Orel a kol. (2015) tento pokles shledávají u dívek u všech položek výzkumu, oproti chlapcům, u kterých se jedná pouze o pokles v oblasti fyzického vzhledu a vlastností v rámci biologických změn během dospívání.

Naše výsledky ukazují, že některým lidem je na sociálních sítích stále ubližováno. Kyberšikana bude ještě dlouho rozsáhlým tématem. Kyberšikana je z důvodu možné anonymity oproti tradiční šikaně jednodušeji prováděna. Řičan a Janošová (2010) ve své knize zmiňují, že si agresor (šikanující) vybírá oběť podle různých odlišností, ať už psychických či fyzických. Dalšími důvody mohou být finance, vzhled, chování či etnická příslušnost. Klímová (2015) ve svém výzkumu zjistila, že dívky (100%) se častěji svěřují s ublížením než chlapci (33,3%), kteří toto chování nepokládají za tak závažné. Ve většině případech se však oběti s šikanou a kyberšikanou nesvěřují, jelikož se bojí, že se o tom „agresor“ dozví a stávající stav se ještě zhorší. Ovšem navzdory tomu, nejlepší možnost, jak se šikanám bránit, je, co nejrychlejší reakce. Pro oběť je nejdůležitější naslouchání a podpora, případně řešení, jak to ukončit. Ačkoli nejlepší variantou je, aby k jakémukoli druhu šikany vůbec nedošlo a podle MŠMT (2009, str. 8) je: „základem prevence

šikanování a násilí na školách podpora pozitivních vzájemných vztahů mezi žáky a mezi učiteli a žáky“.

Rogers (2010) ve své knize ukazuje různé příklady aktivit na prevenci kyberšikany a ochranu proti ní. Jednou z nich je aktivita s názvem „Proč nic neříct“. Cílem této aktivity je diskuze o důvodech, kvůli kterým oběti vyhledávají pomoc a o podporách, které jsou dostupné. Nejdřív by měl lektor či učitel začít s vysvětlením, že se oběti většinou nesvěřují, ačkoli je to důležité. Dále se děti rozdělí do skupin a každá dostane seznam s důvody, proč nic neříct. Děti je musí ohodnotit podle důležitosti a pak je skupiny mezi sebou porovnají. Následuje diskuze o důvodech a poté shrnutí sezení, na kterém je zdůrazněno, že je vždy důležité se v tomto případě svěřovat a ukládat si jakékoli důkazy.

9.2. Limity studie

Jedním z možných omezení této studie může být metoda kvantitativního výzkumu namísto metody rozhovoru, který nemohl být vzhledem k celosvětové situaci proveden. Odpovědi by prostřednictvím osobního setkání mohly být více důvěryhodné. Nutno připomenout, že počet respondentů byl $N=96$, tudíž by mohl větší počet dotazovaných ovlivnit výsledek. Dále jsme se mohli zaměřit na postoj rodičů k využívání sociálních sítí, zda své děti varují před případným nebezpečím v rámci navazování online vztahů a v rámci citlivého sdíleného i vyhledávaného obsahu. Také jsme se mohli více zaměřit na to, z jakého důvodu dochází ke srážení sebevědomí vlivem ostatních lidí ze sociálních sítí a jak se tomu případně bránit.

Kdybychom u otázek, kde bylo možné zadat více odpovědí, dali pouze jednu odpověď z možností na výběr, mohli bychom pomocí Pearsonova Chí Square testu zjistit, zda se u nich vyskytuje statisticky významný rozdíl mezi pohlavím, v našem případě jsme tyto otázky vyhodnotili pouze na základě frekvenční analýzy, která nám ukáže rozdíly pouze na základě frekvence odpovídání jednotlivých odpovědí, nikoli statisticky významné rozdíly.

9.3. Doporučení pro budoucí studie

Do dalších studií by bylo možné zakomponovat větší věkové rozmezí a srovnat tak případně dvě věkové kategorie, například období adolescence a mladší či starší dospělost. Dále by bylo možné věnovat více času pro sběr dat a získat tak větší počet respondentů, aby výsledky více podtrhovaly vyplynulé skutečnosti. Nevýhodou v našem dotazníkovém šetření byl již zmíněný virtuální sběr dat. Pokud by další výzkum probíhal osobním setkáním, mohli bychom se vyhnout případnému nepravdivému odpovídání. Pro další studie by bylo prospěšné, kdyby se větší měrou věnovali virtuálnímu ublížení a pokusili by se zajít více do detailů. Také bychom mohli udělat samostatnou část dotazníku pro uvedení názoru na to, jakou intenzitou nás ovlivňují vysoce sledovaní uživatelé (tzv. ⁶influenceři). Je nutné doporučit také správné složení dotazníku, aby vyšly, co nejpřesnější výsledky výzkumu.

---

⁶ Influenceři = od slova influence (vliv); jedná se o lidi, kteří mají velký vliv na internetu vzhledem k jejich velkému počtu sledujících

10. Závěr

Tato práce se zaměřovala na vliv internetu a sociálních sítí na vývoj a utváření identity jedince. Zkoumaným životním obdobím v této práci bylo období adolescence, ve kterém je jedinec lehce ovlivnitelný vnějšími vlivy, které v současné době zahrnují především vlivy působící prostřednictvím internetu. Teoretická část se zpočátku zabývala právě vývojem jedince, kde jsme se zaměřili na proces utváření identity a její roli v našem životě, které se pohybuje v období adolescence, ale pokračuje i v pozdějších životních fázích. Podívali jsme se také na identitu ve virtuálním prostoru, kterou můžeme v rámci sociálních sítí jakkoli měnit z důvodu anonymity. Dále jsme zakomponovali socializaci, která v našem životě figuruje jako proces utváření jedince pomocí sociálních vlivů. V našich životech mají jednu z nejvýznamnějších rolí mezilidské vztahy, jež v případě adolescence zahrnují převážně vztahy s vrstevníky. V následující části teorie jsme se zabývali sociálními sítěmi, které jsou v rámci internetu dalším prostředím, kde vznikají vztahové vazby. V závěru teoretické části jsme se navazujíc na toto téma zaměřili na případná rizika, která mohou v online prostředí nastat. V empirické části jsme zjišťovali, jaký mají sociální sítě vliv na identitu člověka, jak často na nich dospívající tráví svůj čas a jak vidí sami sebe v rámci jejich sebehodnocení.

Někteří lidé tráví svůj veškerý čas pouze ve virtuálním světě a přestávají žít svůj reálný život, vzdávají se všech ostatních aktivit, které jsou pro jejich rozvoj či současný život důležité. V online světě se také pohybuje velké množství lidí a někteří intenzivně působí na ostatní. Jak už v souvislosti se sebeprezentací, s tím jaké věci vlastní nebo jaké vyznávají politické či morální názory. Všichni jedinci, zvláště ti dospívající, se na základě těchto vjemů mohou srovnávat s ostatními a důsledkem toho o sobě začít pochybovat. Zajímalo nás tedy, jaký dopad má tato novodobá aktivita, v podobě využívání sociálních sítí, na naší populaci.

Cílem této práce tedy bylo zaměřeni na intenzitu stráveného času na sociálních sítích, dále také, jak tento čas dospívající tráví a jakým způsobem a do jaké míry je toto online prostředí ovlivňuje. Očekávali jsme, že čím více času budou dospívající na internetu trávit a jaký obsah budou vyhledávat a sdílet, tím více to ovlivní jejich pohled na sebe. Pomocí výsledků jsme ale zjistili, že ani množství času stráveného na sociálních sítích a ani obsah, který vyhledávají, nemají nijak zásadní vliv na jejich sebeidentifikaci. Dalším cílem této práce bylo zaměřit se na rozdíly mezi dívkami a chlapci v rámci jejich sebehodnocení. Soubor tvořili chlapci i dívky v rovnoměrném počtu zastoupení a procházející obdobím adolescence. V naší studii jsme zjistili, že dívky vykazují známky nižšího sebevědomí, z čehož můžeme soudit, že jsou dívky náchylnější k ovlivnění různými příspěvky na internetu. Nejčastější pochybnosti mají v oblasti vzhledu, u čehož mohou být důvodem různé fotografie žen, které mají „ideální“ postavu a upravený vzhled. Dospívající svůj čas na sociálních sítích tráví nejčastěji z osobních důvodů, pro zábavu, své zájmy a pro komunikaci s přáteli a se svou rodinou. Dívky se nejvíce zajímají o životy ostatních lidí, o módu a o kulinářské stránky. Chlapci na druhou stranu nejčastěji vyhledávají sport a humorné příspěvky, což může potvrzovat genderové předpoklady.

Zjistili jsme tedy, jaké jsou rozdíly mezi dvěma skupinami a v rámci limitů studie také, jak bychom mohli tyto rozdíly opravdu potvrdit. Toto téma bude vždy velmi diskutované a prostředí internetu kritizované. Množství hrozeb na internetu neustupuje a je zapotřebí, aby si lidé hlídali své soukromí. Pokud přenos informací není sdělovaný v tváří tvář, nemůžeme nikdy vědět, zda jsou tyto informace stoprocentně pravdivé. Hrozí nám tedy spousta chyb a omylů, v souvislosti k důvěře v jiné osoby či v jakékoli události. Z tohoto důvodu je nutné zkoumat vliv internetu na naši osobnost, případné rizika a také způsoby, jak se proti těmto rizikům bránit.

11. Seznam literatury

BOYD, D., ELLISON, N. *Social network sites: Definiton, history, and scholarship*. In Journal of Computer-Mediated Communication, 2007, 13 (1), 11. (online). ISSN 1083-6101.

Dostupné z: <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1083-6101.2007.00393.x/pdf>.

ČERNÁ, A., ed. *Kyberšikana: průvodce novým fenoménem*. Praha: Grada Publishing, 2013. Psyché. ISBN 978-80-210-6374-7.

DONATH, J. S., boyd, d. (2004): *Public displays of connection*, *BT Technology Journal* 22 (4): 71-72.

DÖRING, N. (2002). Personal Home Pages on the Web: A Review of Research. Journal of Computer-Mediated Communication, 7 (3), 0. Wiley Online Library. Dostupné z <http://Jcmc.indiana.edu/vol7/issue3/doering.html>

DUNN, H. B. (2009): Facebook – other social networking sites: Candy – coating surveillance. In *Comm-entary: The University of New Hampshire student journal of communication*, s. 86-94. New Hampshire: The University of New Hampshire.

DURKIN, K. (1995). *Developmental Social Psychology*. Oxford: Blackwell Publishers Ltd.

DVOŘÁKOVÁ, J. *Morální usuzování: vliv hodnot, osobnosti a morální identity*. Brno: Masarykova univerzita, 2008. ISBN 978-80-210-4751-8.

ELLISON, L. Cyberstalking: Tackling Harassment on the Internet (online). 1999 (cit. 2009-08-06). *Cyberspace 1999: Crime, Criminal Justice and the Internet*. York. England. Dostupný z WWW: < <http://www.bileta.ac.uk/99papers/ellison.html> >.

HAVIGER, J. HAVIGER, J., M., LOUDOVÁ, I. *Lexikální stopa pojmu rodina. Využití analýzy sítí, frekvenční analýzy a otevřeného kódování pro výzkum implicitních teorií rodiny*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2014.

CHAPMAN, Gary D. a Arlene PELLICANE. *Vztahy v digitálním světě: pomáhá technika vaši rodinu sblížovat, nebo ji od sebe odděluje?*. Přeložil Alena ŠVECOVÁ. Praha: Návrat domů, [2016]. ISBN 978-80-7255-358-7.

- HELUS, Z. *Dítě v osobnostním pojetí: obrat k dítěti jako výzva a úkol pro učitele i rodiče*. 2., přeprac. a rozš. vyd. Praha: Portál, 2009. Pedagogická praxe. ISBN 978-80-7367-628-5.
- HELUS, Z. *Sociální psychologie pro pedagogy*. Praha: Grada Publishing, 2007. Pedagogika. ISBN 978-80-247-1168-3.
- HULANOVÁ, L. *Internetová kriminalita páchaná na dětech: psychologie internetové oběti, pachatele a kriminality*. Praha: Nakladatelství Triton, 2012. ISBN 978-80-7387-545-9.
- JANOŠOVÁ, P. *Dívčí a chlapecká identita: vývoj a úskalí*. Praha: Grada Publishing, 2008. Psyché. ISBN 978-80-247-2284-9
- KLEMENT, V. *Sociální média v roce 2020. Přehled zásadních trendů na sociálních sítích pro brandovou komunikaci*. [online]. GroupM. 2020. [cit. 2020-03-25]. Dostupné z: <https://www.h1.cz/upload/680-social-trendy-2020-groupm.pdf>
- KONEČNÝ, Š. *Fenomén lhaní v prostředí internetu*. Brno: Masarykova univerzita, 2011. ISBN 978-80-210-5488-2.
- KOŽÍŠEK, Martin a Václav PÍSECKÝ. *Bezpečně n@ internetu: průvodce chováním ve světě online*. Praha: Grada Publishing, 2016. ISBN 978-80-247-5595-3.
- KRAUS, Blahoslav a Věra POLÁČKOVÁ. *Člověk - Prostředí - Výchova: k otázkám sociální pedagogiky*. Brno: Paido, 2001. K otázkám sociální pedagogiky. ISBN 80-7315-004-2.
- LANGMEIER, Josef a Dana KREJČÍŘOVÁ. *Vývojová psychologie*. Praha: Grada, 1998. Psyché (Grada). ISBN 80-7169-195-X.
- MACEK, P. *Adolescence*. 2., upravené vyd. Praha: Portál (vydavatelství), 2003. ISBN 80-7178-747-7.
- ONDREJKOVIČ, P. *Úvod do sociologie výchovy. Základy sociologie dětí a mládeže*. Bratislava: VEDA, 1995.
- PESSO, Albert, Diane BOYDEN-PESSO a Petra S. VRTBOVSKÁ. *Úvod do Pessu Boyden System Psychomotor: PBSP jako terapeutický systém v kontextu neurobiologie a teorie attachmentu*. Praha: Sdružení SCAN, 2009. ISBN 80-86620-15-8.

POSPÍŠILOVÁ, Marie. *Facebooková (ne)závislost: identita, interakce a uživatelská kariéra na Facebooku*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2016. ISBN 978-80-246-3306-0.

ROGERS, Vanessa. *Kyberšikana: pracovní materiály pro učitele a žáky i studenty*. Přeložil Ondřej VÁGNER. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-984-2.

ŘEZÁČ, J. *Sociální psychologie*. Brno: Paido, 1998. ISBN 80-85931-48-6. ŘÍČAN, P., JANOŠOVÁ, P. *Jak na šikanu*. Praha: Grada, 2010. Pro rodiče. ISBN 978-80-247-2991-6.

SAK, Petr a Karolína SAKOVÁ. *Mládež na křižovatce: sociologická analýza postavení mládeže ve společnosti a její úlohy v procesech evropeizace a informatizace*. Praha: Svoboda Servis, 2004. ISBN 80-86320-33-2.

STAŠOVÁ, L., SLANINOVÁ, G. a JUNOVÁ, I. *Nová generace: vybrané aspekty socializace a výchovy současných dětí a mládeže v kontextu medializované společnosti*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2015. Recenzované monografie. ISBN 978-80-7435-567-7.

STERN, D. *Diary of a baby*. New York: Basic Books, 1992.

ŠEVČÍKOVÁ, Anna. *Děti a dospívající online: vybraná rizika používání internetu*. Praha: Grada Publishing, 2014. Psyché. ISBN 978-80-210-7527-6.

ŠMAHEL, David. *Psychologie a internet: děti dospělými, dospělí dětmi*. Praha: Triton, 2003. Psychologická setkávání. ISBN 80-7254-360-1.

TRACHTOVÁ, V. *Kdo jsme a kým se stáváme v online sociálních sítích*. Praha: Ústav informačních studií a knihovnictví, UK. Diplomová práce, 2011.

TŮMOVÁ, Š. Stalking – Stolkérství – Nová forma psychického teroru (online). 2007 (cit. 2009-07-21). Dostupný z WWW:

<http://209.85.129.132/search?q=cache:B9ehly6ERSYJ:afp.wz.cz/clanky.doc/Stalking.doc+S+T+A+L+K+I+N+G+%E2%80%93+S+T+O+L+K+%C3%89+R+S+T+V+%C3%8D+%E2%80%93+Nov%C3%A1+forma+psychick%C3%A9ho+teroru&cd=1&hl=cs&ct=clnk&gl=cz&client=firefox-a>.

TYRLÍK, M., MACEK, P a ŠIRŮČEK J., ed. *Sebepojetí a identita v adolescenci - sociální a kulturní kontext*. Brno: Masarykova univerzita, 2010. ISBN 978-80-210-5107-2.

VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. Vyd. 2., rozš. a přeprac. Praha: Karolinum (nakladatelství), 2012. ISBN 978-80-246-2153-1.

INTERNETOVÉ ZDROJE:

https://is.muni.cz/el/1441/jaro2014/SC4BK_ONPS/um/kap8/kap8_2.html?ukaznahled=1

<http://www.vyzkum-mladez.cz/zprava/1428496328.pdf>

http://www.gymnaslo.cz/files/users/spravce/dum/clovekVeSpolecnosti/VY_32_INOVACE_NS.2.05.pdf

<https://www.psychoweb.cz/psychologie/erikson-e-h-teorie-osmi-veku-cloveka-epigeneticka-stadia/>

<https://slideplayer.cz/slide/11243406/>

<http://eprints.lse.ac.uk/52023/>

<https://www.internetembezpecne.cz/internetem-bezpecne/rizika-online-komunikace/kybergrooming/>

https://psych.phil.muni.cz/media/3058534/klasicke_teorie_vyvoje.pdf

https://www.e-psycholog.eu/pdf/Jurickova_etal.pdf

<https://theses.cz/id/0m4nz1/STAG92180.pdfhttps://dspace.cuni.cz/bitstream/handle/20.500.11956/122731/120368676.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

<https://www.learned.cz/userfiles/pdf/verejne-prednasky/rozdily-mezi-muzi-a-zenami.pdf>

https://dspace.cuni.cz/bitstream/handle/20.500.11956/42919/BPTX_2011_1_0_363331_0_119546.pdf?sequence=1

https://dspace.cuni.cz/bitstream/handle/20.500.11956/63432/DPTX_2013_1_11230_0_355518_0_147788.pdf?sequence=1&isAllowed=y

https://www.researchgate.net/profile/Ales-Neusar/publication/276174182_Moznosti_zkoumani_formovani_identity_v_adolescenci_ceska_adaptace_metody_GIDS/links/5551d0e908ae93634eca2b77/Moznosti-zkoumani-formovani-identity-v-adolescenci-ceska-adaptace-metody-GIDS.pdf

<https://theses.cz/id/0m4nz1/STAG92180.pdf>

https://psychkont.osu.cz/fulltext/2015/Orel-Obereigneru-Reiterova-Malus-Fac_2015_2.pdf

[http://old.pdf.upol.cz/fileadmin/user_upload/PdF/veda-vyzkum-zahr/2015/seminare/Studijni_text - Rizika socialnich siti.pdf](http://old.pdf.upol.cz/fileadmin/user_upload/PdF/veda-vyzkum-zahr/2015/seminare/Studijni_text_-_Rizika_socialnich_siti.pdf)

12. Přílohy

Dotazník administrovaný respondentům, podle předlohy

https://is.muni.cz/th/g3ewa/Stepanovska_BP.pdf (str. 73):

Vážení respondenti,

žádám Vás o vyplnění dotazníku, který slouží pro výzkum mé diplomové práce na téma "Vliv internetu a sociálních sítí na sebeidentifikaci dospívajících".

Dotazník je určen pro dospívající ve věkovém rozmezí 15-20 let, kteří jsou uživateli některých ze sociálních sítí. Odpovědi jsou zcela anonymní a slouží pouze pro potřeby mé práce. Doba vyplnění trvá zhruba 10 minut.

1. Pohlaví*

Muž

Žena

2. Zde prosím uveďte Vás věk.*

Napište jedno nebo více slov...

500

3. Máte účet na některé sociální sítí?*

Vyberte pouze jednu odpověď

Ano

Ne

4. Uvedte jak často využíváte níže vypsané sociální sítě.*

Vždy vyberte pouze jednu možnost

	několikrát denně	několikrát týdně	několikrát za měsíc	nepoužívám nikdy
Instagram	☐	☐	☐	☐
Facebook	☐	☐	☐	☐
Twitter	☐	☐	☐	☐
Youtube	☐	☐	☐	☐
Tinder	☐	☐	☐	☐
Snapchat	☐	☐	☐	☐
TikTok	☐	☐	☐	☐

7. Když sociální sítě nepoužíváte, máte někdy obavu z toho, že něco promeškáte (něco Vám uteče)?*

Vyberte pouze jednu odpověď

Ano

Spíše ano

Spíše ne

Ne

8. Sdílel/a jste někdy něco na sociální sítě, pouze abyste byl/a "in"??*

Vyberte pouze jednu odpověď

Ano, dělám to každý den

Ano, dělám to často

Ano, výjimečně

Ne

5. K čemu nejčastěji využíváte sociální sítě?*

Vyberte jednu nebo více odpovědí

Práce do školy

Sebevzdělání (např. jazykové kurzy)

Osobní využití (komunikace s přáteli, sdílení obsahu, sledování videí apod.)

Jině...

6. Kolik času denně strávíte používáním sociálních sítí?*

Vyberte pouze jednu odpověď

Maximálně 1 hodinu

1 - 3 hodiny denně

3 - 5 hodin denně

5 - 7 hodin denně

Více než 7 hodin denně

9. Jaký typ obsahu na sociálních sítích nejčastěji vyhledáváte?*

Vyberte 3 nejčastější.

Osobní život ostatních uživatelů

Kultura (hudba, seriály, filmy)

Móda, kosmetika

Sport, cvičení

Cestování

Jídlo, recepty

Humor

Jině...

10. Jaký obsah nejčastěji sdílíte na sociálních sítích Vy?*

Vyberte jednu nebo více odpovědí

Selfie (autoportrét)
Fotografie či videa s partnerem/partnerkou
Skupinové fotografie
Fotografie či videa zvířat
Fotografie či videa přírody
Fotografie či videa jídla
Fotografie či videa luxusního zboží/značek
Žádný obsah nesdílím
Jiné...

13. Pokud Vám někdo skrze sociální sítě ublížil, jaké pocity to ve Vás vzbudilo?*

Vyberte jednu nebo více odpovědí

Agrese, vztek
Strach, úzkost
Nervozita
Fyzické problémy (např. bolest břicha, hlavy, poruchy spánku)
Žádné pocity
Nebylo mi ublíženo

Následující otázky obsahují tvrzení, prosím, vyberte míru souhlasu.

14. "Cítím, že mám stejnou hodnotu jako ostatní lidé."**

Vyberte pouze jednu odpověď

Souhlasím
Spiše souhlasím
Spiše nesouhlasím
Nesouhlasím

11. Měl/a jste někdy kvůli sociálním sítím pocit malého sebevědomí?*

Vyberte maximálně 3 možnosti

Ano, v oblasti mého vzhledu
Ano, v oblasti mých úspěchů
Ano, v oblasti mých zážitků
Ano, v oblasti mých zájmů
Ano, v oblasti mých vztahů
Ne, neměl/a

12. Ublížil Vám za poslední rok někdo skrze sociální sítě (např. pomluvy, zesměšňování, zveřejnění určitého obsahu za cílem poškodit Vaši osobu...)?*

Vyberte pouze jednu odpověď

Ano
Ne

15. "Cítím, že mám mnoho dobrých vlastností."**

Vyberte pouze jednu odpověď

Souhlasím
Spiše souhlasím
Spiše nesouhlasím
Nesouhlasím

16. "Celkově mám sklony považovat se za neúspěšného člověka."**

Vyberte pouze jednu odpověď

Souhlasím
Spiše souhlasím
Spiše nesouhlasím
Nesouhlasím

17. "Cítím, že nejsem dostatečně finančně zajištěný/á jako ostatní lidé."*

Vyberte pouze jednu odpověď

Souhlasím
Spíše souhlasím
Spíše nesouhlasím
Nesouhlasím

18. "Dokážu dělat věci stejně kvalitně jako ostatní lidé."*

Vyberte pouze jednu odpověď

Souhlasím
Spíše souhlasím
Spíše nesouhlasím
Nesouhlasím

19. "Cítím, že nemám na co být hrdý/á."*

Vyberte pouze jednu odpověď

Souhlasím
Spíše souhlasím
Spíše nesouhlasím
Nesouhlasím

20. "Vnímám se pozitivně."*

Vyberte pouze jednu odpověď

Souhlasím
Spíše souhlasím
Spíše nesouhlasím
Nesouhlasím

21. "Jsem sám/a se sebou spokojený/á."*

Vyberte pouze jednu odpověď

Souhlasím

Spíše souhlasím

Spíše nesouhlasím

Nesouhlasím

22. "Přál/a bych si, abych si mohl/a sebe více vážit."*

Vyberte pouze jednu odpověď

Souhlasím

Spíše souhlasím

Spíše nesouhlasím

Nesouhlasím

23. "Někdy se cítím zbytečný/á, nepoužitelný/á."*

Vyberte pouze jednu odpověď

Souhlasím

Spíše souhlasím

Spíše nesouhlasím

Nesouhlasím

24. "Někdy si myslím, že nejsem v ničem dobrý/á."*

Vyberte pouze jednu odpověď

Souhlasím

Spíše souhlasím

Spíše nesouhlasím

Nesouhlasím

Abstrakt

Tato diplomová práce se zabývala vlivem internetu a sociálních sítí na sebeidentifikaci dospívajících. Zaměřovala se na sebepojetí a sebehodnocení adolescentů a jejich vztah k sociálním sítím. Zpočátku jsme se věnovali vývoji dospívajících jedinců a jejich začleňování do společnosti. Zaměřovali jsme se na charakteristiku sociálních sítí, jejich vznik a funkce každé ze zmíněných. Dále jsme zjistili, jaké rizika mohou uživatelé internetu potkat a jak se jim případně vyvarovat. Výzkumná část této práce se věnovala času stráveném na sociálních sítích a také obsahu, který dotazovaní vyhledávají a sdílí. V souvislosti se sebeidentifikací a sebepojetím nám výsledky ukázaly, že chlapci mají vyšší sebehodnocení oproti dívkám, kterým nejvíce záleží na jejich vzhledu.

Abstract

This thesis looked at the influence of the internet and social networks on adolescent's self-identification. It focused on the self-conception and self-evaluation of adolescents and their relationship to social networks. Initially, we focused on the development of adolescents and their integration into society. We focused on the characteristics of the social networks, their creation and the functions of each of them. We also found what risks internet users might encounter and how to avoid them. The research part of this work was devoted to time spent on social networks, as well as the content that interviewees search for and share. In the context of self-identification and self-conception, the results showed us that boys have a higher self-assessment compared to girls who care most about their appearance.